

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Sive Eivsdem Historia Ecclesiastica Anglorum, Vitæ Aliquot Sanctorvm, Et
Martyrologium

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

Vita Divi Cuthberti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71990)

potestis: in cuius operis præfatione promisi me alias de vita & miraculis eius latius esse scripturum: quam videlicet promissionem in præfatione opusculo, prout Deus dederit, adimplere satago. Orantem pro nobis beatitudinæ vestram Dominus omnipotens custodire dignetur incolumem dilectissimi fratres, & Domini mei, Amen.

CVTHBERTI EPISCOPI ET CONFESSORIS VITA.

CAPUT I.

Quomodo puer Dei Cuthbertus per infantem sit prædicto Episcopatu admonitus.

RINCIPIUM nobis scribendi de vita beati Cuthberti, Hieremias Propheta consecrat, qui anachoreticæ perfectionis statum glorificans ait, Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua: sedebit solitarius & tacebit, quia levabit se super se. Huius nanque boni dulcedine accensus vir Domini Cuthbertus, ab ineunte adolescentia iugo monachicæ institutionis collum subdit: & ubi opportunitas juvit, arrepta etiam conversatione anachoretica, non paucis temporibus solitariis sedere, atque ob suavitatē divinæ contemplationis ab humanis tacere delectabatur alloquiis. Sed ut hæc in maiore ætate posset, superna illi gratia ad vitæ veritatis paulatim à primis jam pueritiæ incitaverat annis: siquidem usque ad octavum ætatis annum, qui post infantiam pueritiæ primus est, solis parvulorum ludis & lasciviæ mentem dæmonerat, ita ut illud B. Samuelis tunc de ipso posset testimonium dici. Porro Cuthbertus necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini: quod in præconium laudis dictum est pueritiæ illius, qui ætate major perfectè jam cogniturus erat Dominum, ac sermonē Domini revelata cordis aures perciperetur. Oblectabatur ergo ut diximus, jocis & vagariis, & juxta quod ætatis ordo poscebat, parvulorum conventiculis interesse cupiebat, ludentibus colludere delectabatur: & quia agilis natura atque acutus erat ingenio, contententibus ludo sæpius prævalere consueverat, adeo ut fessis nonnunquam cæteris ille indefessus adhuc, si quis ultra secum vellet certare quasi victor lætabundus inquireret. Sive enim saltu, sive cursu, sive ludatu, seu quolibet alio membrorum sinuamine se exerceret, ille omnes æquævos, & nonnullos etiam majores à se gloriabatur esse superatos. Cum enim esset parvulus, ut parvulus sapiebat, ut parvulus cogitabat: qui postmodum factus vir plenissimè ea quæ parvuli erant, deposuit: & quidem divina dispensatio primitus elationē animi puerilis digno se pedagogo compescere dignata est. Nam sicut beata memoriæ Trumwine Episcopus ab ipso Cuthberto sibi dictum perhibebat, dum quadam die solito ludamini in campo quodam non modica puerorum turba insisteret, interesset & ipse, & sicut ludentium levitas solet contra congruum naturæ statum variis flexibus membra plerique sinuare, repente unus de parvulis triennis ferme, ut videbatur, accurret ad eum, & quasi senili constantia cœpit hortari, ne jocis & otio indulgeret, sed stabilitati potius mentem simul & membra subjugaret. Quo monita spernente, luget ille corrueus in terram, & faciem lachrymis rigans. Accurrunt consolaturi cæteri, sed ille persistit in fletibus. Interrogant quid haberet repentinum, unde tantis afficeretur lamentis: ac ille tandem exclamans, consolanti se Cuthberto, Quid inquit, sanctissime antistes & presbyter Cuthberte hæc & naturæ & gradui tuo contraria geris? Ludere te inter parvulos non decet, quem Dominus etiam majoribus natu magistrum virtutis consecravit, audiens hæc bonæ indolis puer, fixa intentione suscepit, illo nimirum spiritu interius ejus præcordia docente, qui per os infantis extrinsecus ejus auri-

bus infonuit. Nec mirandum cuiquam parvuli lasciviam per parvulum potuisse Domino agente cohiberi, qui ad prohibendam Prophetæ insipientiam ore subjugalis murmurationabilia verba, cum voluit, edidit, in cuius laude veraciter dictum est, Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem.

CAPUT II.

Quomodo genu dolente claudus sit affectus, & Angelo medicante sine mora sanatus.

Verum quia omni habenti dabitur & abundabit, id est, habent propositum amoremque virtutum harum copia superno munere donabitur: quoniam puer Domini Cuthbertus, qui per hominem accepit horrententa, sedulo corde retinebat, etiam angelico visu & affatu confortari promeruit. Nam subito dolore genu correptum illius acri cœpit tumore grossescere, ita ut nervis in poplite contractis, pedem primo à terra suspensum claudicans portaret, dehinc ingravescente molestia, omni penè privaretur incessu. Qui die quadam deportatus foras à ministris atque sub dio recumbens, vidit repente venientem de longè equitem albis indutum vestimentis & honorabilem vultu: sed & equum cui insidebat incomparandi decoris. Qui cum adveniens mansueto illum salutarer alloquio, addidit quasi per jocum inquirere, si aliquod tali hospiti præbere vellet obsequium. At ille, iam, inquit, promptissimè tuis cuperem affare devotus obsequiis, si non exigentibus culpis huius compede languoris retinerer. Diu nanque est quod molestia genu tumentis oppressus, nulla cujuslibet medicorum industria possum sanari. Qui desilens equo, ac genu languidum diligentius consideras: Coque, inquit, triticeam in lacte farinam, & hac confectio calida tumorem super unge, & sanaberis. Et his dictis, ascendens equum, abiit. Ille iussis obtemperans, post dies paucos sanatus est, agnovitque angelum fuisse, qui hæc sibi monita dedisset, mittente illo qui quondam Raphaelem Archangelum ad sanandos Tobie visus destinare dignatus est. Quod si cui videtur incredibile, angelum in equo apparuisse legat historiam Machabæorum, in qua angeli in equis, & ad Judæ Machabæi, & ad ipsius templi defensionem advenisse memorantur.

CAPUT III.

Quomodo ventis oratione muraris rates Oceano delapsas revocavit ad litus.

A hoc autem tempore devotus Domino præfatus ipse postea familiaribus suis attestari solebat, sæpè in angustis se vallantibus orans Dominum, angelica meruit opitulatione defendi: nec non etiam pro aliis in periculo constitutis, qua benigna pietate supplicabat, exaudiebatur ab illo, qui clamantē pauperem exaudire, & ex omnibus tribulationibus ejus consuevit eripere. Est denique monasterium non lege ab hostio fluminis Timi ad meridiam situm, tunc quidem virorum nunc autem muratorum, ut solet, per tempora rerum statu, virginum Christo servientium nobili examine pollens: qui videlicet famuli Christi cum ligna monasterii usibus apra per memorati alveum fluminis de longè ratibus veheret, jamque è regione ejusdem monasterii vehendo advenirent, ac rates ad terram educere conarentur: ecce ventus subito ab occasu intempetivus affurgens abripuit rates, atque ad ostium fluminis trahere cœpit. Quod videtes è monasterio fratres, emissis in fluvio naviculis, eos qui in ratibus laborabant adjuvare nitentur: sed vi fluminis ac venientis violentia superati, nequaquam velabant: unde facta desperatione humani adjutorii, confugerunt ad divinum. Egressi namque de monasterio, & labentibus in oceanum ratibus, collecti in proxima abice steterant genua, supplicantes domino pro his, quos in tantum mortis discrimen jam jamque irruere cernebant. Sed provisione divina, quamvis diu precantium vota sunt dilata, ut videlicet quanta esset in Cuthberto virtus precandi, patefceret. Stabat enim in

altera amnis ripa vulgaris turba non modica, in qua stabat & ipse: quæ cum aspectantibus cum tristitia monachis raptas porrò per mare cerneret rates, ad eum quasi quinque aves parvulæ (quinque enim erant rates) undis insidentes apparent, cepit irridere vitam conversationis eorum, quasi merito talia paterentur, qui communia mortalium jura spernentes, nova & ignota darent statuta vendi. Prohibuit probra deridentium Cuthbertus, Quid agitis inquit, fratres, maledicentes his quos in Iethum jam trahi videtis? Nonne melius esset & humanius, Dominum pro eorum deprecati salute, quam de illorum gaudere periculis? At illi rustico & animo & ore stomachantes advertus eum, Nullus, inquit, hominum pro eis roget, nullus eorum misereatur Deus, qui & veteres culturas hominibus tulere, & novas qualiter obse vate debeant, nemo novit. Quo accepto responso, ipse oraturus Dominum genua flexit, caput in terram declinavit, statimque retorta vis ventorum rates cum his qui ducebant gaudentibus integras ad terram ejecit, & juxta ipsum monasterium in loco opportuno deposuit. Videntes autem rustici erubuerunt de sua infidelitate: fidem verò venerabilis Cuthberti ex unclauda digna predicabant, & demceps prædicare nullatenus cellabant, adeo ut frater quidam nostri monasterii probatissimus, cujus ipse hæc relatione didici, sese hæc ab uno ipsorum rusticæ simplicitatis viro, & simulandi prorsus ignaro, coram multis sapientibus audisse narraverit.

CAPUT IV.

Quomodo cum pastoribus positus, animam sancti Aidani Lindisarnensis Episcopi ad celum ferri ab Angelis asserit.

AT ubi gubernatrix vitæ fidelium gratia Christi voluit famulum suum arctioris propoliti subire virtutem, altioris præmii gloriam promereri, contigit eum remotis montibus commissorum sibi pecorum agere cullodiam: qui dum nocte quadam dormientibus sociis ipse juxta morem pervigil in oratione duraret, vidit subito solum de caelo sumen, medias longæ noctis interrupisse tenebras, in quo cœlestium choros agminum terras petisse, nec mora raptâ secum anima claritatis eximie supernam redisse ad patriam. Compunctus est multum hoc visu Deo dilectus adolescens ad subeundum gratiæ spiritalis exercitium, ac promerendæ inter magnificos viros vitæ felicitatisque perennis, confestimque Deo laudes gratiarumque referens actiones, sed & iocios ad laudandum Dominum fraterna exhortatione provocans: Heu miseri, inquit, qui somno & inertia dediti, non meremur semper vigilantium ministrorum Christi cernere lucem. En ipse cum modico noctis tempore pervigil orarem, tanta Dei magnalia contempseris: aperta est janua cœli, & inductus illuc angelico comitatu spiritus cuiusdam sancti, qui nunc nobis in infima caligine versantibus supernæ mansionis gloriam, ac regem illius Christum perpetuo beatos intuetur: & quidem hunc vel Episcopum quemlibet sanctum, vel eximium de fidelium numero virum fuisse exitum, quem tantæ splendore lucis, torducentium choris angelorum caelos allatum vidi. Hæc dicens vir Domini Cuthbertus, non parum corda pastorum ad reverentiam divinæ laudationis accendit, agnovitque mane facto antistitem Lindisarnensis Ecclesiæ Aidanum magnæ utriusque virtutis virum, per id temporis quo viderat raptum de corpore cœlestia regna petisse, ac statim commendans suis pecora quæ pascibat dominis, monasterium petere decrevit.

CAPUT V.

Quomodo iter faciens cibos Domino procurante perieperit.

CVmque novum vitæ continentioris ingressum sedulo jam corde meditaretur, assueti gratia superna, quæ animam ejus arctius in proposito firmaret, ac manifestis edoceret indicis: quia quærentibus regnum Dei & justitiam

ejus, ea quæ ad victum corporis pertinent, beneficio divinæ provisionis adjiciuntur, quadam namque die dum iter solus ageret, diverit hora tertia in villam, quam eminus positam forte reperit, intravitque domum cuiusdam religiosæ matris familias, paululum ibidem quiescere desiderans, & jumento potius cui infedebat, quam sibi alimentum poscere curans, erat enim tempus incipientis brumæ. Suscepit ergo eum mulier benigne, rogavitque sollicitè, ut prandium parare, atque illum reficere liceret. Negavit vir Dominum, non possum, inquit, adhuc manducare, quia dies jejunit est. Erat namque sexta sabbati, qua plerique fidelium ob reverentiam Dominicæ passionis usque ad nonam horam solent procelare jejuniū. Perstitit in rogando mulier hospitalitatis studio devota. Ecce inquit, itineris quo vadis, nullum viculum, nulla hominum habitacula reperies, & quidem longum restat iter, neque ante solis occubitum valet consummari: unde precor antequam egrediaris, accipias cibos, ne tota die jejuniū sustinere vel etiã procrastinare cogaris. At ille, quamvis multum rogante femina, rogantis instantiam religionis amore devincens, jejuniū viam repetiit, jejuniū diem duxit ad vesperam, cumque instante jam vespera cerneret se iter, quod profuerat, eodem die non posse finire, neque illa in proximo hominum hospitia ubi manere posset, adesse: ecce subito iter faciens vidit juxta pastorum tuguria, quæ ætate infirmis pollicita tunc jam deserta patebant. Huc propter manducandum ingrediens, equum in quo venerat, alligavit ad parietem, collectumque feni fasciculum, quem tecto ventus abstulerat, edendum illi apposuit, ipse orando horâ ducere cepit. At subito inter pascendum vidit equum elato fursum capite testâ castris carpente ore, visumque, trahente atque inter cadentia sœna tecti involutum pariter decidere linteam: videntesque, dignoscere certius quid esset, finita oratione accessit, & invenit involutum linteo dimidiū panis calidi & carnem, quæ ad unam sibi refectionem sufficere possent: laudemque decantans beneficis cœlestibus, Deo inquit, gratias, qui & mihi pro ejus amore jejunianti, & meo comiti cœnam providere dignatus est. Divisit ergo fragmen panis quod invenit, partemque ejus dimidiū equo dedit, reliquum suo esui reservavit, atque ex illo jam die promptior factus est ad jejunandum: qui nimirum intellexit ejus dono sibi refectionem procuratam in solitudine, qui quondam Heliam solitarium, quia nullus hominum aderat qui ministraret, ejusmodi cibo per volucres non pauco tempore pavit, cujus oculi super timentes eum, sperantes autem in misericordia ejus, ut eripiat à morte animas eorum, & alacros in fame. Hæc mihi religiosus nostri monasterii, quod est ad ostium vici fluminis, presbyteri nomine Inguaid, qui nunc longæ gratiæ senectutis magis corde mundo cœlestia, quam terrena carnalibus contemplantur aspectibus, ab hoc ipso Cuthberto jam tunc Episcopo se audisse perhibuit.

CAPUT VI.

Quale est testimonium viventi ad monasterium Boisilus, vir sanctus in spiritu perhibuerit.

INterea venerabilis Domini servus relictis seculi rebus monasterialem properat subire disciplinam, utpote cœlesti visione ad appetenda perpetuæ beatitudinis incitatus, ad tolerandam pro Domino esuriem sitimque temporalem epulis invitatus cœlestibus: & quidem Lindisarnensem Ecclesiã multos habere sanctos viros, quorum doctrina & exemplis instrui posset, noverat, sed fama præventus Boisili tublimium virtutum monachi & sacerdotis, Maistros petere maluit: atque contigit, ut cum illud perveniens æquo delibisset, ingressurusque ad orandum Ecclesiam, ipsum pariter equū & hallam, quam tenerat manum, ministro dedisset (necdum enim habitam deposuerat seculari) Boisilus ipse præ foribus monasterii constans, prior illum videret: prævidensque in spiritu, quantus conversatione esset futurus quem cernebat, hoc unum dixit astutibus, Ecce servus Dei imitatus illum, qui venientem ad eum Nathanael invitavit, Ecce, inquit, vere ista

lita, in quo dolus non est, sicut religiosus ac veteranus Dei famulus & presbyter Sigifridus solet attestari, qui eidem Boiſilo hæc dicenti inter alios attabat, tunc in ipſo monaſterio adoleſcens primis adhuc monaſtice vite rudimentis inſtitutus, nunc in noſtro, id eſt, Gyruenſi monaſterio perfectum in Chriſto agens virum, & inter ægra ſpiritus extremi ſuſpiria lætum vite alterius ſentiens introitum. Nec plura loquens Boiſilus, pervenientem mox ad ſe Cuthbertum benignè ſuſcepit, cauſamque itineris exponentem, quia videlicet monaſterium ſeculo prætulit, benignius tibi retinuit, erat enim præpoſitus ejuſdem monaſterii. Et poſt dies paucos adveniente viro beate recordationis Eata tunc presbytero & Abbate monaſterii ipſius, poſtea Lindiſfarnenſis Eccleſiæ ſimul & ejuſdem loci Antiquitate indicavit ei de Cuthberto: & quia boni propoſiti animum gereret, expoſuit, obtinuitque apud eum, ut accepta conſurâ, fratum iungeretur conſortio. Et ingreſſus monaſterium, conſeſſim æqualem cæteris fratribus vite regularis obſervantiam tenere, vel etiam arctioris diſciplinæ ſtudiis ſupergrædi curabat. Legendi videlicet, operandi, vigilandi, acque orandi ſolebant: ſed & juxta exemplum Samſonis fortiſſimè quendam Nazareth: ab omni quod inebriare poteſt, ſedulius abſtinebat: non autem tantam eſcarum valebat ſubire conſuetudinem, ne neceſſarius minus idoneus eſſet operibus. Erat enim robuſtus corpore, & integer viribus, acque ad quæcunque volebat, aptus exercitia laboris.

CAPUT VII.

Quomodo Angelum hoſpitio ſuſcipiens, dum panem querit miniſtrare cœrenum, cœleſti ab eo remuneratione meruerit.

Cumque poſt aliquot annos Regi Alchfrido placeret pro redemptione animæ ſuæ locum quendam regni ſui, qui vocatur Iorhyppum, ad conſtituendum ibidem monaſterium Eata ab obati donare, tollens idem Abbas quoddam fratris ſecum, in quibus & Cuthbertum, condidit tibi, quod peſebatur, monaſterium, a quo iidem, quibus antea Maſtros inſtituti diſciplinæ regularis imbuunt: ubi famulus Domini Cuthbertus ſuſcipiendorum officio præpoſitus hoſpitiū probandæ ſuæ gratiæ devotioſis, Angelum Domini ſuo ſuſcepit fertor hoſpitio. Exiens enim primo mane de interioribus monaſterii adibus ad hoſpitium cellulam, invenit inibi quendam ſedentem juvenem, quem hominem ælimans, ſolito mox humanitatis morè ſuſcepit. Nam lavandis manibus aquam dedit, pedes ipſe abluunt, linteo exteſit, fovendos humiliter manibus ſuis in ſinu compoſuit, atque ut horam diei tertiam cibo reficiendus expectaret, rogavit, ne ſi jejunus iret, fame periret, & frigore aſſiaretur hyberno. Putabat namque hominem nocturno itinere ſimul & ſtatibus deſeſſum iuveis, illò reſuicendi gratiâ diſtulo diverſiſſe. Negavit ille, & ſe citò iturum, quia longius eſſet manſio, ad quam properaret, reſpondit. At Cuthbertus diu multumque rogans, tandem adjuratione additâ divini nominis, ad manendum coëgit: ſtatimque ut explens horæ tertie precibus velcendi tempus aderat, apoſuit mentam, ſumendas obtulit eſcas, & obſecro te, inquit, frater reficias, dum rediens panem calidum aſſero, ſpero enim, quia jam cocti ſunt. At ubi rediit, non invenit hoſpitium, quem edentem reliquerat. Explorat veſtigia quæ ſerret, ſed nulla uſpiciam invenit. Recens autem nix terram tæxerat, quæ facilimè viantis iter proderet, & quò declinare, monſtraret. Stupefactus ergo vir Dei, & ſecum querens de facto, reſpoſit menſam in conclavi. Quod ingreſſus, continuo obviam habuit miri odoris fragrantiam: circumſpiciens autem undè eſſet orta tanta nidoris ſuavitas, vidit juxta poſitos tres panes calidos inſoliti candoris & gratiæ, paventique talia ſecum loquitur: Cerno quòd Angelus Dei erat quem ſuſcepi, palcere non paſci veniens. En panes atrulic, quale terra gignere nequit. Nam liſia candore, & roſas odore, & mella præciliunt ſapore: undè conſtat,

quia non de noſtra tellure orti, ſed de paradifo voluptatis ſunt allati. Nec mirum quòd epulaſio terris tumere reſpueſit humanas, qui æternæ vite pane fruuntur in cœlis. Itaque vir Domini de oſtenſa miraculi virtute compunctus, majorem ex eo virtutum operibus curam impendebat: creſcentibus autem virtutibus crevit & gratia cœleſtis. Denique ſæpius ex eo tempore Angelos videre & alloqui, ſed & eſuriens cibus ſpeciali munere à Domino præparatis meruit reſcici. Nam quia affabilis & jucundus erat moribus, plerumque dum ad exemplum vivendi præſentibus Patrum præcedentium geſta referret, etiam quid ſibi doni ſpiritalis ſuperna pietas contulerit, humiliter in eſſere ſolebat. Et aliquando quidem palam, aliquando autem velatè quaſi ſub perſona alterius id facere curabat. Quod tamen qui audire, quia de ſeipſo dixerit, intelligebant, juxta exemplar magiſtri Genium, qui modò ſub prætextu alterius perſonæ loquitur dicens: Scio hominem in Chriſto ante annos quatuordecim ratum ulque ad tertium cœlum, & cætera illius loci.

CAPUT VIII.

Quomodo ſanato à languore Cuthberto Boiſilus moriturus omnia, quæ ei erant ventura, prædixerat.

Interèa quia fragilis eſt, & more ſteti volubilis omnis ſæculi ſtatus, inſtante ſubito turbine præfatus Abbas Eata cum Cuthberto & cæteris, quos ſecum adduxerat, fratribus domum repulſus eſt, & locus monaſterii, quod conſiderat, aliis ad incolendum monachis datus. Nec memoratus athleta Chriſti, mutatione loci mutavit mentem ad arrepto ſemel propoſito militiæ cœleſtis; verum diligentimè, juxta quod & antè facere conſueverat, B. Boiſili dictis pariter auſcultabat & adis. Quo tempore ſicut Herefridus familiaris ejus presbyter & Abbas quondam monaſterii Lindiſfarnenſis ipſum referre ſolitur teſtatur, morbo pellentis, quo tunc plurimi per Britanniam longè lateque deſiciebant, correptus eſt. At fratres monaſterii illius totam pro ejus vite & ſalute precantes duxere noctem pervigilem. Omnes enim quibz hominis ſancti neceſſariam ſibi ejus adhuc in carne præſentiam rebantur. Quod dum ipſi manè quidam de illis indicaret (nam neſcio eo fecerat) reſpondens ſtatim: Et quid jaceo, inquit: neque enim dubitandum eſt quia tot taliumque virorum preces Deus non deſpexerit. Date baculum & caligas. Statimque exurgens cepit tentare inceſſum, baculo innitens, & creſcente per dies virtute, ſanitatem quidem recepit: ſed quia tumor, qui in femore apparebat, paulatim à ſuperficie detumefcens corporis, ad viſcerum interiora perlapſus eſt, toto penè vite ſuæ tempore aliquantulum interaneorum non ceſſabat ſentire dolorè, videlicet ut juxta Apoſtolum virtus in infirmitate perſiceretur. Quem cum famulus Domini Boiſilus à valetudine ſanatum cerneret, ait: Vides frater, quia liberatus es à moleſtia quâ laborabas, & dico tibi, quòd eâ jam ultra tangendus non es, neq; hoc moriturus in tempore: ſimulque maneo, ut quia me mors vicina præſtolatur, diſcere à me aliquid, quandiu docere valeam, non omittas. Non enim plus quàm ſeptem dies ſunt, quibus mihi ad docendū ſanitas corporis & linguæ ſuppetat virtus. Reſpondit Cuthbertus, nihil hæcans de veritate dictorum illius: Et quid rogo optimū mihi eſt legere, quod tamen unâ valeam contumare ſeptimanâ? At ille, Joannem, inquit, Evangeliftam. Eſt auè mihi co dex habens quaterniones ſeptem, quos ſingulis diebus ſingulos poſſumus Dño adjuvante legendo, & quantum opus eſt, inter nos conferendo percurrere; ſatumq; eſt ut dixerat. Quam idè lectiōne tam citiſſimè complere valebant, quia ſolam in ea fide, quæ per dilectionem operatur, ſimplicitatem, non autem quaſtionū profunda tractabant. Completa ergo poſt dies ſeptem lectiōne, memorato morbo arreptus vir Dñi Boiſilus, diem pervenit ad ultimū, & hoc magna cum exultatione tranſiit ad gaudiū perpetuè lucis intravit. Ferunt

illum his septem diebus omnia Cuthberto, quæ ei futura restabant, exposuisse. Propheticus namque, ut dixi, & mira sanctitatis erit homo. Denique præfata acerbitatem pestilentia, triennio priusquam veniret, Earano Abbati suo prædixit fuisse futuram, nec se illà tollendum celavit: ipsum verò Abbatem suum non eam moriturum, sed illo potius morbo, quem dyfenteriam solebat multo eum dolore protestari, quia etiam si fieri possit, ut incautè per modicam domunculam habens deliteam, ubi circumferentes me undique fluctus oceani tumescens à cunctorum mortaliū visu pariter & cognitione secludant, nec sic quidem liberum me ab insidiis mundi fallentis attimo, sed tibi quoque, quia qualibet ex causa philargyriam me tentans abripere possit, vereor.

CAPUT IX.

Quam sedulus erga ministerium verbi Cuthbertus exierit.

POST obitum verò dilecti Deo sacerdotis Boisili, memoratum Præpositi officium Cuthbertus suscepit, & per aliquot annos spirituali, ut sanctum decebat, exercens industria: non solum ipsi monasterio regularis vitæ monita simul & exemplum præferebat, sed & vulgus circumpositum longè latèque à vitâ stultæ consuetudinis ad cœlestium gaudiorum convertere curabat amorem. Nam & multi fidem quam habebant, iniquis profanabant operibus, & aliqui etiam tempore mortalitatis neglecto fidei, quo imbui erant sacramento, ad erraticam idololatricæ medicaminæ cōcurrerant, quasi missam à Deo conditore plagam per incantationes, vel alligaturas, vel alia qualibet dæmoniacæ artis arcana cohibere valerent. Ad uxorū que ergo corrigendum errorem crebrò ipse de monasterio egressus, aliquoties equo sedens, sed sapius pedes incedens circumpositas veniebat ad villas: & viam veritatis prædicabat errantibus, quod ipsum etiam Boisilus suo tempore facere consueverat. Erat quippè moris eo tempore populis Anglorum, ut veniente in villam clerico vel presbytero cuncti ad ejus imperium verbum audituri confluerent, libenter ea quæ dicerentur, audirent, libentiusque quæ audire vel intelligere poterant, operando sequerentur. Porro Cuthberto tanta erat docendi pericia, tantus amor persuadendi quæ cōperat, tale vultus angelici lumen, ut nullus præsentium latebras ei sui cordis celare præsumeret, omnes palam quæ gesserant, confitendo proferrent, quia nimirum hæc eadem illum latere nullo modo putabant, & confessa dignis, ut imperabat, pœnitentiæ fructibus abstergerent. Solebat autem ea maximè loca peragrare, illis prædicare in viculis, qui in arduis asperisque montibus procul positi aliis horrore erant ad visendum, & paupertate pariter ac rursicitate suâ doctorum prohibebant accessum, quos tamen ille pio libenter mancipatus labori, tantà doctrinæ excolebat industriâ, ut de monasterio egrediens, sæpè hebdomadâ integrâ, aliquando duabus vel tribus, nonnunquam etiam mense pleno domum non rediret, sed demoratus in montanis plebem rusticam verbo prædicationis simul & exemplo virtutis ad cœlestia vocaret.

CAPUT X.

Quomodo animalia maris, in quo pernox oraverat, illi egresso præbuerint obsequium: & frater qui hæc videbat, præ timore larguescens, ejus sit oratione recreatum.

CUM verò sanctus vir in eodem monasterio virtutibus signisque succresceret, fama que operum ejus cir-

cumquaque crebresceret, erat sanctimonialis foemina & mater ancillarum Christi nomine Ebbe, regens monasterium, quod est in loco quem Coludi urbem nuncupant, religione pariter & nobilitate cunctis honorabilis: namque erat soror uterina Regis Oswini. Hæc ad vitium Dei mittens, rogavit ut se suumque monasterium gratiâ exhortationis inviseret dignaretur: nec negare potuit, quod ab eo caritas ex ancillâ Dei aorde poposcit. Venit igitur ad locum, diesque aliquot ibi permanens, viam iustitiz, quam precabatur omnibus, actu pariter & sermone pandebat: qui cum more sibi solito quiescentibus noctu ceteris ad orationem solus exiret, & post longam intempellatam noctis vigiliam tandem iustante horâ communis synaxeos domum rediret: quâdam nocte unus è fratribus ejusdem monasterii cum egredientem illum silentio cerneret, clanculò secutus ejus vestigia, quò ire, quidve agere vellet, dignoscere quærebatur. At ille egressus monasterio sequente exploratore descendit ad mare, cujus ripa monasterium idem superpositum erat: ingressusque altitudinè maris, donec ad collum usque & brachia unda tumens afflueret, pervigiles undifonsus in laudibus tenebras noctis exegit: appropinquante autem diluculo, ascendens in terram, deinde cepit in hore flexis genibus orare. Quod dum ageret, venere continuo duo de profundo maris quadrupedia, quæ vulgò lutræ vocantur. Hæc ante illum strata in arena, anheitu suo pedes ejus fovete cœperunt, ac vilo sagagebant extergere: completoque ministerio, perceptâ ab eo benedictione patrias sunt relapsa sub undas. Ipse quoque mox domum reversus, canonicos cum fratribus hymnos horâ competente complevit. At frater, qui eum de speculis prætolabatur, percussus pavore ingenti vix præ angustia premente, domum nutante gressu pervenit: primoque mane accedens ad eum, sese in terram stravit, veniam de reatu stultæ ausus cum lachrymis flagitavit, nil dubitans illum nosse quid ipse noctu egerit, quidve pateretur. Cui ille: Quid, inquit, habes frater? quid fecisti? Num nostrum iter nocturnum iustitiam explorare tentasti? Sed eâ solum conditione tibi hoc indigeo commissum, si promiseris te, quæ vidisti, nulli ante meum obitum esse dicturum: in quo nimirum præcepto ejus secutus est exemplum, qui discipulis in monte gloriam suæ majestatis ostendens, ait: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat. Promittentem ergo quæ iusserat, fratrem benedixit, pariterque culpam & molestiam, quam temerarius incurrerat, absterxit: qui virtutem quam viderat, ipso vivente silentio regens, post obitum ejus plurimis indicare curabat.

CAPUT XI.

Quomodo nautis tempestate præclusis serenum mare ad certum prædixerit, & orando cibos impetraverit.

COEPIT intereâ vir Dei etiam prophetis spiritu polere, ventura prædicere, præsentibus absentia nuntiare. Quodam etenim tempore pergens de suo monasterio pro necessitate causæ accidentis, ad terram Pictonum, qui Niduari vocantur, navigando pervenit, comitantibus eum duobus è fratribus, quorum unus postea presbyteri sanctus officio, virtute miraculi, quam ibidem vir Domini monstravit, multorum notitiz patefecit. Venerunt autem illò post natalis dominici diem, sperantes se, quia undarum simul & aurarum ardebat temperies, citius esse redituros, idèdque nec cibaria secum tulere, tanquam ocyus reversuri: sed longè aliter quam putabant, evenit. Nam mox ut terram tetigere, tempestas fera suborta est, quæ iter eis omne remeandi præcluderet: cumque per dies aliquot ibidem inter famis & frigoris pericula laterent, quo tamen tempore vir Dei non marcidæ luxu otia gerere, nec somnis vacare volebat inertibus; sed pernox in oratione persistere satagebat: aderat sacratissima dominica apparitionis dies. Tum ille socios blando, ut jucundus atque affabilis erat, sermone alloquitur: Quid rogo

tantâ ignavia torpemos, & non quacunq; iter salutis inquirimus? En tellus nivibus, nebulis caelum horrescit, aër flatibus, adversis furit fluctibus æquor, ipsi inopiâ deficiunt, nec adest homo qui reficiat: pulsemus ergò Dominum precibus, qui suo quondam populo maris rubri viam aperuit, eumque in deserto mirabiliter pavit, orantes ut nostri quoque misereatur in periculis: credo si non nostra fides titubat, non vult nos hodiernâ die jejunos permanere, quam ipse per tot ac tanta suâ miracula majestatis illustrare curavit: precorque eamûs alicubi, quærentes quid nobis epularum in gaudium suæ festivitatis præstare dignetur. Hæc dicens, eduxit eos sub ripam, quo ipse nocte pervigil orare consueverat. Ubi advenientes invenerunt tria fructa delphininæ carnis, quasi humano ministerio lecta & preparata ad cocturam, flexisque genibus gratias egerunt Domino. Dixit autem Cuthbertus: Videtis dilectissimi, quæ sit gratia confidendi & sperandi in Domino: ecce & cibaria famulis suis præparavit, & ternario quoque numero quot diebus hic residendum sit, nobis ostendit. Sumite ergo munera quæ mihi nobis Christus, & abeuntis reficiamus nos, maneamusque in trepidi, certissima enim nobis post triduum serenitas cæli & maris adveniet. Factum est ut dixerat, manente triduo tempestate pervalidâ: quarto demum die tranquillitas promissa secuta est, quæ illos secundis flatibus in patriam referret.

CAPUT XII.

Quomodo iter faciens aquila sinistra viaticum & percipiturum se esse prædixerit, & percipit.

QUADAM quoque die, cum prædicaturus juxta consuetudinem suam populis, de monasterio exire uno comite puero, jamque diu gradiendo fatigatis non parum adhuc restabat itineris, quousque ad vicum, quod tendebant, pervenirent, ait ad puerum tenans eum: Dic age sodalis, ubi hodie refici disponas, an habeas aliquem in via, ad quem divertere valeas hospitem? At ille respondens: Et hæc ipsa, inquit, mecum tacito in corde tractavis quia nec viaticum ituri tulimus nobiscum, neque aliquem in itinere notum habemus, qui nos suo recipere velit hospitio, & non parum adhuc itineris superest, quod jejuni sine molestia completere nequimus. Cui vir Domini: Disce, inquit, filiole fidem semper & spem habere in Domino, quia nunquam fame perit, qui Deo fideliter servit. Et sursum aspectans, vidensque aquilam in alto volantem: Cernis, inquit, aquilam illam porro volantem? etiam per hujus ministerium possibile est Domino nos hodie reficere. Talia confabulantes, agebant iter juxta fluvium quandam, & ecce subito vident aquilam in ripa resedentem, dixitque vir Dei: Vides ubi nostra, quam prædixi, sinistra residet? Curre rogo, & quid nobis epularum Domino mittente attulerit, inspicere, & civis affer. Qui accurrens attulit piscem non modicum, quem illa nuper de fluvio prehenderat. At vir Dei: Quid, inquit, fecisti filii? quare sinistra tuam partem non dedisti? Seca civis medium, & illi partem, quam nobis ministrando meretur, remitte. Fecit ut jussisset, sumptaque secum parte reliquâ, ubi tempus reficendi aderat, diverterunt ad proximum vicum: & dato ad assandum pisciculo, se pariter & eos, ad quos intrabant, gratissimo refecere convivio, prædicante Cuthberto verbum Dei, atque ejus beneficia collaudante: & quia beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & in infanias falsas. Ac sic resumpto itinere, ad docendum eos quos proposuere, profecti sunt.

CAPUT XIII.

Quomodo prædicans populo phantasticum subitò ignem diaboli, & prævidens venturum, & venientem extinxerit.

EODEM tempore dum congregatis in quadam villula, per plurimos verbum vitæ prædicaret, prævidit subitò

in spiritu antiquum hostem ad retardandum opus salutis adesse: moxque ejus insidias quas futuras intellexit, docendo præoccupare curavit. Namque inter ea quæ disputaverat, repente hujusmodi monita inseruit: Oportet charissimi, ut quotiens vobis mysteria regni cælestis prædicantur, intento hæc corde & sensu semper vigilantissimo audiat, ne forte diabolus, qui mille nocendi habet artes, supervacuis vos curis ab æternæ salutis auditione præpediat. Et hæc dicens, denud sermonis, quem intermiserat, ordinem repetiit: statimque hostis ille nequissimus phantasticum deferens ignem, domum juxta politam incidit, ita ut viderentur faces ignium totam volita, eper villam, ac juvante vento fragor aëra concutere. Tum exiliens quasi ad extinguendum ignem turba penè tota, quæ docebat (nam paucos ipse manu misâ retinuit) certatim aquas jactabat: nec tamen unda vera falsas potuit relinguere flammam, donec orante viro Dei Cuthberto fugatus author fallaciarum ficta secum incendia vacuas reportaret in auras. Quod videns turba multum salubriter erubuit, rursusque ad virum Dei ingressa, flexis genibus instabilis animi veniam precabatur, confitens se intellexisse, quia diabolus ad impedienda salute humana ne ad horam vacaret. At ipse confirmans inconstantiam fragilium, rursusque quæ ceperat vitæ monita, exequi iur.

CAPUT XIV.

Quomodo flammam domus cuiusdam vero igne ardentis orando restinxerit.

NEC tantum ignem phantasticum, sed etiam verum, quem multi frigidis fontium undis minimè valebant extinguere, ipse solis ferventibus lachrymarum rivulis compressit: siquidem dum more Apostolorum gratia salutiferæ instructionis universa pertransiret, devenit die quadam in domum cuiusdam devotæ Deo femina, quam crebrius invisere curabat, quia & bonis operibus intentam noverat, & ipsa eum primis pueritiæ nutriebat ab annis, undè & mater ab eo cognominari solebat. Habebat autem domum in occidentali parte viculi, quam cum vir Domini Cuthbertus verbum seminaturus intraret, repente in orientali plaga ejusdem vici per culpam incuriæ domus incensa, vehementer cepit ardere. Nam & ventus ab eodem climate assurgens non modicus, abripiens ignitos fœni tecti fasciculos, & totam latè jactabat per villam: jactantes aquam qui aderant, fortior flamma repulit, longiusque fugavit. Tum præfata Dei famula currit concita ad domum, in qua virum Dei receperat, obsecrans ut orando succurreret, priusquam domus ipsius & tota simul villa periret. At ille: Ne timeas, inquit, mater, animæ quior esto, non enim tibi tuisve hæc quamlibet ferox flamma nocebit: statimque egressus, ante ostium sternerit in terram. Quo adhuc orante mutatur flatus ventorum, spiransque ab occasu totum tanti incendii periculum ab invasione villulæ, quam vir Domini intraverat, reject. Sicque in duobus miraculis, ductum patrum est virtutes imitatus, in phantasticis quidem prævisis & evacuatis incendiis virtutem reverendissimi & sanctissimi Patris Benedicti, qui simulatum ab antiquo hoste quasi ardentis coquinæ incendium ab oculis discipulorum orando pepulit: in veris verò quæ viciis ac retortis ignium globis virtutem viri venerabilis Marcellini Anthonitani Antistitis, qui ardente eadem civitate ipse contra ignem positus, orando flammam compefcuit, quas tanta civium manus aquam projiciendo nequiverat. Nec mirandum perfectos & fideliter Deo servientes viros tantam contra vim dammarum accipere potestatem, qui quotidianâ virtutum industriâ & incentiva suæ carnis edomare, & omnia tela nequissimi ignea nõrunt extinguere. Quibus aptissimè congruit illud propheticum: Cum transtieris per ignem, non combureris, & flamma non ardebit in te. At ego & mei similes propria fragilitatis & inertie conscii, certi quidem sumus, quia contra ignem materiale nil tale audemus: incerti autem,

an ignem illum inextinguibilem futuræ castigationis immensus evadere queamus. Sed potens est & larga pietas Salvatoris nostri, qua indignis nobis & nunc ad extinguenda vitiorum incendia, & ad evadendas in futuro peccatorum flammæ gratiam suæ protectionis impendat.

CAPUT XV.

Qualiter demonium ab uxore præfati, necdum adveniens eiecerit.

VERUM quia paulò superius, quantum idem venerabilis Cuthbertus adversum simularitias diaboli fraudes valuerit exposuimus: nunc etiam quid adversus verum apertumque ejus furorem valeat, explicemus. Erat præfatus Egfridi regis Hildmer nomine, vir religiosus cum omni domo sua deditus operibus: idèdque à B. Cuthberto specialiter dilectus, & cum itineris propinquitas congrueret, crebrò ad eò visitatus. Cujus uxor cum eleè motynis & cæteris virtutum fructibus esset intentata, subitò correpta à damone acerrimè cepit vexari, ita ut stridendo dentibus, voces miserabiles emittendo, brachia vel cætera sui corporis membra in diversa raptando, non minimum cunctis intuentibus vel audientibus incuteret horrorem. Cumque jaceret explosa, & jamjamque videretur esse moritura, ascendit vir ejus equum, & concitus venit ad hominem Dei, precaturque est eum dicens: Obsecro, quia uxor mea malè habet, & videtur jam proxima morti, ut mittas presbyterum, qui illum priusquam moriatur, visitet, eique dominici corporis & sanguinis sacramenta ministrat: sed & corpus illius hic in locis sanctis sepeliri permittat. Erubescere enim eam confiteri insanam, quæ vir Domini sobriam semper videre consueverat: qui cum parumper ab eò diverteret visurus, quem mitteret presbyterum cum illo, cognovit repente in spiritu, quia non communi infirmitate, sed damonis infestatione preme-retur conjux, pro qua supplicabat. Reversusque ad eum: Non, inquit, alium mittere, sed ipse ad visitandam eam tecum pergere debeo. Cumque agerent iter, cepit flere homo, & dolorem cordis profluentibus in maxillam prode-re lacrymis. Timebat enim, ne cum eam demoniosam inveniret, arbitrari inciperet, quia non integrè Domino, sed sic à fide servisset; quem vir Domini blandè consolatus: Noli, inquit, plorare, quasi inventurus sim conjugem tuâ, qualem non velim. Scio enim ipse, quamvis te dicere pudeat, quia damonio vexatur: scio etiam, quia priusquam illo pervenerimus, fugato damonio liberabitur, ac nobis adventibus cum gaudio occurrens, has ipsas habenas sanctissimâ mente excipiet, nosque intrare citius obsecrans, ministerium quod consueverat, nobis sedula impendet. Neque enim tali tormento soli subjiciuntur mali, sed occulto Dei judicio aliquoties etiam innocentes in hoc seculo non tantum corpore, sed & mente captivantur diabolo: dumque hæc & hujusmodi verba in consolationem & eruditionem illius perorante Cuthberto appropinquarent domui, fugit repente spiritus nequam adventum Spiritus sancti, quo plenus erat vir Dei, ferre non valens. Cujus soluta vinculis mulier quasi gravi expergefata de somno surrexit continuò, ac viro Dei gratulabunda occurrens, jumentum quo sedebat, per frenum tenuit. Moxque ad integrum recepto vigore mentis & corporis, eum citò descendere, atque ad benedicendam domum suam precabatur ingredi, devotumque illi ministerium præbens, restabatur palam, quomodo ad primum freni ejus tactum omni se molestiâ præfæ vexationis absolutam sensisset.

CAPUT XVI.

Qualiter in Lindisfarneſi monasterio vixerit, vel docuerit.

CUM ergò venerabilis Domini famulus multos in Mailroſenſi monasterio degens annos, multis virtutum spiritualium claresceret signis, transfuit eum reve-

rendissimus Abbas ipſius Eata in monasterium, quod in Lindisfarneſium insula situm est, ut ibi quoque regulam monachicè perfectionis & præpositi autoritate doceret, & exemplo virtutis ostenderet. Nam & ipſum locum tunc idem reverendissimus Pater Abbas jure regebat; neque aliquis miretur, quòd in eadem insula Lindisfarnea cum permodica sit, & supra Episcopi, & nunc Abbatis & monachorum esse locum dixerimus, reverè enim ita est. Namque una eademque fervorum Dei habitatio utroque simul tenet, imò omnes monachos tenet. Aidanus quippè, qui primus ejusdem loci Episcopus fuit, monachus fuit, & monachicam cum suis omnibus vitam semper agere solebat: unde ab illo omnes loci ipſius Antistes usque hodie sic Episcopale exercent officium, ut regente monasterium Abbate, quem ipſicum consilio fratrum elegerint, omnes presbyteri, diaconi, cantores, lectores, cæteri; gradus ecclesiastici monachicam per omnia cum ipſo Episcopo regulam servant. Quam viveendi normam multum se diligere probavit beatus Papa Gregorius, cum sciscitanti per litteras Augustino, quem primum genti Anglorum Episcopum miserat, qualiter Episcopi cum suis clericis conversari debeant, respondit inter alia: Sed quia tua fraternitas monasterii regulis erudita seorsum fieri non debet à clericis suis in Ecclesia Anglorum, quæ Deo autore nuper adhuc ad fidem perducta est, hanc debet conversationem instituire, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit patribus nostris, in quibus nullus eorù ex his quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Igitur ad Lindisfarneſem Ecclesiam sive monasterium vir Dni adveniens, mox instituta monachica fratris viri vido pariter & docendo tradebat: sed & circumquaque morantem vulgi multitudine, more suo crebrà visitatione ad celeſtia quarrenda ac promerenda succendebat. Necon etiam signis clarior effectus, plurimos variis languoribus & tormentis comprehensos orationum inflantia præfæ fanitati restituit: nonnullos ab immundorum spirituum vexatione non solum præfens orando, vel certe eorum sanationem prædicando curavit, in quibus erat & illa præfati uxor, de qua supra recitavimus. Erant autem quidam in monasterio fratres, qui præfæ suæ consuetudini, quam regulam nulli mallent, obtemperare custodiæ: quos tamen ille modesta patientiæ suæ virtute superabat, & quotidiano exercitio paulatim ad majoris propoſiti statum convertebat. Denique læpitis in cœtu fratrum de regula disputans, cum acerrimis contradicentium fatigaretur injuriis, exurgebat repente, & placido vultu atque animo egrediens dimittebat conventum: ac conſequentè nihilominus die, quasi nil objectionis pridè sustulisset, eademque præfæ monita eidem dabat auditoribus, donec illos paulatim, ut diximus, ad ea quæ velle, converteret. Erat namque vir patientiæ virtute præcipuus, atque ad perferenda fortiter omnia que vel animo vel corpori adversa ingerebantur, invictissimus: nec minus inter trititia quæ contigissent, faciè prætendens hilarem, ita ut palam daretur intelligi, quia internâ Spiritus sancti consolatione pressuras contemneret extrinsecas. Sed & vigiliarum atque orationis ita studiosus exiſtebat, ut aliquoties tres sive quatuor noctes continuas pervigil transigisse credebatur, cum per tantum temporis nec ad lectum proprium, nec extra dormitorium fratrum locum aliquè, in quo paulare posset, haberet. Sive enim locis secretioribus solus orationi vacabat, sive inter psallendum operabatur manibus, corporeque dormiendi laborando propellebat, seu certe circumibat insulam, quomodo se singula quæque haberent pius explorator inquirens, pariter & longitudinem libri psalmodiæ ac vigiliæ incedendo allevians. Denique arguere solebat puſillanimitate fratrum, qui graviter ferrent si qui se nocturnæ vel meridiane quietis tempore importunè forte inquietudine suscitarent: Nemo, inquiens, mihi molestiam facit me excitando de somno, sed potius lætica: me qui excitat. Facit enim me, di castro torpore somni utilitatis aliquid agere vel cogitare. Tantum autem compunctio erat deus, tantum celestibus: debet desideris, ut Millarum iolemnia celebras nequaquâ sine profusione lacrymarum im-

plere

plere posset officium. Sed congruo satis ordine dum passionis dominice mysteria celebraret, imitaretur ipse quod ageret, seipsum videlicet Deo in cordis contritione mandando, sed & astantes populos sursum corda habere, & gratias agere Domino Deo nostro, magis ipse cor quam vocem exaltando, potius gemendo quam canendo admoneret. Erat zelo iustitiae servidus ad arguendum peccantes, erat spiritu mansuetudinis modestus ad ignoscendum penitentibus, ut nonnunquam contentibus sibi peccata sua his qui deliquerant, prior ipse miserans infirmos lachrymas funderet, & quid peccatori agendum esset, ipse iustus suo prae-monstraret exemplo. Vestimentis utebatur communibus: ita temperanter agens, ut horum neque munditiis, neque sordibus esset notabilis: unde utque hodie in eodem monasterio exemplo ejus observatur, ne quis varii aut pretiosi coloris habeat indumentum: sed ea maxime vestium specie sint contenti, quam naturalis ovium lana ministrat. His & hujusmodi spiritualibus exercitiis vir venerabilis, & bonorum quorumque ad se imitandum provocabat affectum, & improbos quoque ac rebelles vitam regulari a pernicia sui revocabat erroris.

CAPUT XVII.

Qualiter sibi in insula Farne pulsis demonibus habitacionem fecerit.

AT postquam in eodem monasterio multa annorum curricula explevit, tandem diu concupita, quae vita ac petra solitudinis secreta, comitante praefati Abbatis sui simul & fratrum gratia multum letandus adiit. Gaudebat namque quia de longa perfectione conversationis aditum, ad otium divinae speculationis jam mereretur ascendere. Letabatur ad eorum forem se pertinere, de quibus canitur in Psalmo: Ambulabunt de virtute in virtute, videbitur Deus deorum in Syon. Et quidem in primis vitam solitariae rudimentis fecerit ad locum quendam, qui in exterioribus ejus celae partibus secretior apparet. At cum ibidem aliquandiu solitarius cum hoste invisibili orando ac jejunando certaret, tandem majora praesumens longinquorem ac remotiorem ab hominibus locum certaminis petiit. Farne dicitur insula medio in mari posita, quae non sicut Lindisfarnium incolarum regio, bis quoque die accendit a litu Oceani, quem reuma vocant Graeci, fit in insula, bis renudatis abeunte reumate litioribus contigua terra redditur: sed aliquot milibus passuum ab hac semi insula ad Eritum secreta, & hinc altissimo, & inde infinito clauditur Oceano. Nullus hanc facile ante famulum Domini Cuthbertum solus valebat inhabitare colonus, propter videbatur demorantium ibi phantasias demonum: verum intrante eam milite Christi armato galea salutis, scuto fidei, & gladio spiritus, quod est verbum Dei, omnia tela nequissimi ignea extincta, & ipse nequissimus cum omni face. licet suorum turba porro fugatus est hostis: qua videlicet amies Christi, ut devicta tyrannorum acie, monarcha terrae quam adierat, factus est: condidit civitatem suo aptam imperio, & domos in hac aequae civitati congruas erexit. Est autem aedificium situ penes rotundum, a muro usque ad murum mensura quatuor ferme vel quinque partium distentum, murus ipse de foris altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus vivam cedendo rupem multo illum fecit altiore, quatenus ad cohibendam oculorum sive cogitationum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incolae nil de sua mansione praeter caelum posset intueri: quem videlicet murum non de secto lapide, vel latere & cemento, sed impositis prorsus lapidibus & cespice, quem de medio loci fodiendo tulerat, compoluit. E quibus quidam tanta erant granditatis, ut vix a quatuor viris viderentur potuisse levari: quos tamen ipse angelicus adjuvus auxilio illuc attulisse aiunt, & muro imposuisse reperit est. Duas in mansionem habebat domos, oratorium scilicet, & aliud ad communes usus aptum habitaculum: quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circum-

fodiendo sive cedendo confecti, culmina vero de lignis informibus & saeno superposuit. Porro ad portam insulae major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent, nec longe ab ea fons eorundem ulibus accommodus.

CAPUT XVIII.

Quomodo precibus aquam de arida produxerit, vel qualiter ipse in anachorese vixerit.

AT verò ipsa ejus manio aqua era indiga, utpotè in durissima & propè saxea rupe condita: accitis ergo vir Domini fratribus, necdum enim se ad adventum seculi: ar aspectibus: Ceinitis, inquit, quia fontis mops sit manio quam adii: sed rogemus obsecro illum, qui convertit solidam petram in stagnum aquae, & rupes in fontes aquarum, ut non nobis, sed nomini suo dans gloriam, de hac quoque rupe saxosa nobis venam fontis aperire digneretur: fodiamus in medio tugurionculi mei, credo torrente volupta is sua potabit nos. Fecerunt ergo foveam, quam in crallinum emanante ab internis unda repletam invenerunt: unde dubium non erat hanc orationibus viri Dei de aridissima prius terra elicita fuisse aquam, quae videlicet aqua mirum in modum primis conienta ripis, nec foras ebulliendo pavementum invadere, nec hauriendo novit deficere, ita moderata gratia largitoris, ut nec necessitati accipientis superflueret, nec sustentandae necessitati copia deesset. Facta ergo junantibus se fratribus mansionem ac domibus praefatis, incipit habitare solus vir Domini Cuthbertus, & primo quidem venientibus ad se fratribus de sua cella egredi, eisque ministrare solebat: quorum dum pedes aqua calida devotus lavaret, coactus est aliquotiens ab eis etiam de discalceare, suosque pedes illis ad abluendum praebere. Namque in tantum a cultu sui corporis animum sustulerat, atque ad animae solius cultum contulerat, ut semel calcatus tibracis, quas pelliceas habere solebat, sic mensis perduraret integros. Aliquando etiam calcatus in pascha, non nisi post annum redeunte pascha tempore propter lavationem pedum, quae in cena Domini fieri sole, se discalceasse dicitur: unde ob crebras preces incurvationesque genuum, quas calcatus exercebat, callum oblongum, nec exilem in confinio pedum & tibrarum habuisse deprehensus est. Deinde incremente studio perfectionis includitur in suo monasterio, atque ab hominum remotus aspectibus, solitariam in jejunis, orationibus & vigiliis dicit agere vitam, rarum cum adventibus deintus, habens colloquium, & hoc per se sentit: quia primitus aperta & videri a fratribus, & fratres quos alloquebatur, ipse videre gaudebat: exinde procedente tempore & ipsam occlusit, nec nisi danda benedictionis, vel alterius cuiuslibet certae necessitatis gratia referabat.

CAPUT XIX.

Qualiter a messe, quam sua manu seruerat, verbo volucres abegerit.

ET primum quidem per modicum ab eis panem, quo vesceretur, accipiebat, ac suo bibebat è fonte: postmodum verò proprio manuum labore juxta exempla patrum vivere magis aptum ducebat. Rogavit ergo afferri sibi instrumenta, quibus terram exerceret, & triticum quod sereret. Sed seminata verno tempore terra nullos usque ad medium aestatis reddidit fructus: unde visitantibus se juxta morem fratribus aiebat vir Dei: Forsitan aut teluris hujusce natura, aut voluntas Dei non est, ut hoc in loco mihi triticum nascatur: afferre rogo hordeum, si forte vel illud fructum facere possit. Quod si nec illi Deus incrementum dare voluerit, satius est me ad coenobium reverti, quam alieno hic labore sustentari: allatumque hordeum, dum ultra omne tempus serendi, ultra omnem spem fructificandi terrae commendaret, mox abundanter exortum fecit fructum copiosum: qui dum maturescere cepisset, venire volucres, & huic depascendo certatim insisterant. Ad quos piissimus Christi servus appro-

prians,

prians, sicut post ipse referebat: solebat enim sæpe, quia lati vultus & affabilis erat, ad confirmandam fidem audientium, aliqua etiam de eis, que ipse credendo obtinuerit, in medium proferre: Quid tangitis, inquit, fata, quæ non servistis? An fortè vos plus me his opus habetis? Si tamen à Deo licentiam accepistis, facite quod ipse permisit: sin autem, recedite, neque ulterius aliena latoris. Dixerat, & ad primam jubentis vocem universa voluctu multitudo recessit, seq; per omnia deinceps ab eisdem messis invasione continuat. Et hic quoq; venerabilis Christi famulus in duobus miraculis duorum patrum est facta secutus: in aqua videlicet elicita de rupe, factum beati Patris Benedicti, qui idem penè & eodem modo legitur fecisse miraculum: sed idcirco uberius, quia plures erant qui aquæ inopiâ laborarent. Porro in arcessitis à messe volatilibus, reverendissimi & sanctissimi Patris Antonii sequebatur exemplum, qui à latione hortuli, quem ipse plantaverat, uno onagros sermone compescuit.

CAPUT XX.

Quomodo corvi injuriam, quam viro Dei intulerant, precibus & munere purgaverint.

LIBET etiam quoddam beati Cuthberti, in exemplum præfati Patris Benedicti factum narrare miraculum, in quo avium obedientia & humilitate palam contumacia & superbia condemnatur humana. Erant siquidem corvi multo ex tempore ejusdem insulæ sedibus assueti: quos cum die quadam vir Dei nidificantes hospitolum fratrum, de quo præfatus sum, rostris lacerare, ablatosque culmos, quibus tectum fuerat, ad fabricam nidi ore terre conciperet, coërcuit eos levi protensione dextera, atque à latura fratrum jam cessare præcepit: sed illis imperium spernentibus: In nomine, inquit, Jesu Christi abire quantocius, neque in loco quem laceratis, ultra manere præsumatis. Vix verba compleverat, & confestim tristis abiit: peracto autem triduo unus è duobus rediit, & fodientem reperiens tamulum Christi, sparsis lamentabiliter pennis, & summis ad pedes ejus capite, atque humilitatè voce quibus valebat indicis veniam precabatur. Quod intelligens venerabilis Pater, dedit facultatem remeandi: at ille impetratà redeundi licentiâ, mox sodalem adducturus abiit. Nec mora, redeunt ambo, & secum digna munera ferunt, dimidiam videlicet axungiam porcinarum: quam vir Domini adventantibus postea fratribus sapius ostendere, atq; ad ungendas caligas præbere solebat, contentans eis quanta hominibus obedientia, quanta sit cura humilitatis habenda, cum avis superbissima injuriam, quam viro Dei intulerat, precibus, lamentis & muneribus festinavit abluere. Denique ad dandum hominibus exemplum correctionis, multos deinceps annos in ipsa insula manebant & nidificabant, neque aliquid molestiæ cuiquam irrogare audebant. Nulli autem videatur absurdum à volatilibus formam discere virtutis, cum Salomon dicat: Vade ad formicam, & piger, & considera vias ejus, & discite sapientiam.

CAPUT XXI.

Qualiter ejus necessitatibus etiam mare servierit.

NON sola autem aeris, sed & maris animalia, imò & ipsum mare, sicut & aer & ignis, juxta quod in superioribus exposuimus, viro venerabili præbuere obsequiū. Qui enim auctori omnium creaturarum fideliter & integro corde famulatur, non est mirandum si ejus imperiis ac votis omnis creatura deserviat. At nos plerumque scircò subjectæ nobis creaturæ dominium perdimus, quia Domino & creatori omnium ipsi se vires negligimus. Et ipsum, inquam, mare promptum famulo Christi, ubi opus habuit, impendebat officium. Disponebat namque parvulam sibi in suo monasterio, sed quotidianis necessitatibus aptam condere casulam, cui à parte maris, qua alluvione

frequentium gurgitum excavata rupis altissimum, nec brevem fecerat hiatus, basis supponenda erat, & hæc juxta latitudinem hiatus duodecim pedes longa. Rogavit ergo fratres, qui se visitaturi advenerant, ut cum redire vellent, lignum sibi longitudinis duodecim pedum, ad faciendam domunculæ bati, deferrent: qui promiserunt se libentissimi facturos quod petiit: sed accepta ab eo benedictione, ubi domum sunt reversi, fugit mentem petiit Patris, reversique die debito ad eum, non attulere quod rogabantur: quibus ille benignissime receptis, & oratione solitâ Deo commendatis: Ubi est, inquit, lignum quod vos asserere rogabam? Tum illi reminiscens petitionem ejus, suamque confitentes oblivionem, veniam de admisso precabantur. At vir mississimus blando illos sermone consolatus, usque ad manè in insula manere & quiescere præcepit, dicens: Credo quia Deus non obliviscatur meæ voluntatis & necessitatis. Fecerunt ut dixerat, & exurgentes manè viderunt, quia nocturnus Oceani æstus lignum memoratæ longitudinis attulit, & in ipso insuper loco deposuit, ubi in ædificium desuper erat imponendum. Videntes autem, mox & vires venerabilis sanctitatem mirabantur, cui etiam elementa servirent, & suæ menti tarditatem debito cum pudore culpabant, quos etiam inenarrabile elementum, quàm sit sanctis obtemperandum, doceret.

CAPUT XXII.

Quomodo multis ad se venientibus, monita dans salutis fragiles exposuerit antiqui hostis insidias.

VENIEbant autem multi ad vitam Dei, non solum de proximis Landisfarnensium finibus, sed etiam de remotioribus Britannia partibus, sanâ nimirum virtutum ejus acciti, qui vel sua que commississent errata, vel demonum, que paterebant, tentamenta profitentes, vel certe communi mortalium, quibus affigerentur, adversa patefacientes, à tanta sanctorum viro se consolandum sperabant. Nec eos fecellit spes. Namque nullus ab eo sine gaudio consolationis abibat, nullum dolor animi, quem illo attulerat, redeuntem comitatus est. Noverat quippe mollior piâ exhortatione revovere, sciebat angustias gaudia vitæ celestis ad memoriam revocare, fragilia seculi hujus & prospera simul & adversa mollirare, didicerat tentatis multifariis antiqui hostis pandere veritatis, quibus faciliè caperetur animus, qui vel fraterno vel divino amore nudatus existeret: at qui integrâ fide roboratus incederet, insidias adversarii Domino auxiliante, quasi calles transiret araneæ. Quo tunc, inquit, me ipsum de alta rupe per præceptis miserè, quoribus quasi ad interficiendum me lapides jactabant: sed & aliis aliisque fantasmarum testamentis me appetentes detertere, ac de loco hujus certaminis conabantur eliminare, nec tamen ullatenus vel corpus meum laturâ aliquâ, vel mentem timore contaminare valebant. Hoc quoque fratribus solebat crebrius intimare, ne conversationem ejus quasi singulariter cessant raurarentur, quia contemptis secularibus curis secretus vivere mallet: sed jure, inquit, est cœnobarum vita miranda, qui Abbatis per omnia subjiuntur imperiis, ad ejus arbitrium cuncta vigilandi, orandi, jejunandi atque operandi tempora moderantur, quorum plurimos novi parvitatem meam longè & munditiâ mentis, & culmine gratiæ prophetalis antecite: è quibus est venerabilis & cum omni honorificentia nominandus servus Christi Boisilus, qui me in Mailrosensi monasterio quondam senex adolescentem nutrebat, & inter nutriendum cuncta quæ mihi erant ventura, prophetica veritate prædixit, & unum tantum modo restat ex omnibus ab eo mihi prædictis, quod vicinam nunquam impleatur: hoc autem dicebat, quia præfatus Christi famulus Episcopatus eum gradu significabat esse sancturum, ejus perceptionem ipse non parum desiderio vitæ secretioris horrebat.

CAPUT XXIII.

*Quomodo Elfred Abbatisa & puella eius per zonam ipsius
sint sanatae.*

Nequè verò sanitarum miracula per hominem Dei, tametsi longè ab hominibus positum fieri cessabant: siquidem venerabilis ancilla Christi Elfred, quæ inter gaudia virginis non paucis famularum Christi agminibus maternæ pietatis curam adhibebat, ac regalis stemmata nobilitatis potiori nobilitate summæ virtutis accumulabat, multo virum Dei semper excolebat amore. Hæc eo tempore, sicut ipsa postea reverendissimo Lindisarnensis Ecclesiæ presbytero Herefrido, & ille mihi referebat, gravi percussa languore, ac diu vexata, penè visa est pervenisse ad mortem. Cui cum nil curationis possent adhibere medici, subito divinâ intrinsecus gratiâ curante paulatim morti subtrahata est, nec tamen planè sanata. Nam dolor quidem interaneorum abcessit, membrorum vigor rediit, sed facultas standi vel deambulandi profus detuit: quia nec ad standum erigi, nec nisi quatuordecim valeat ingredi. Cæpit ergo trillis æternâ timere debilitatem: nam & de medicorum auxilio jam pridem fuerat facta desperatio: cui cùn die quadam inter angustias trillium cogitationum veniret in mentem beata & quietâ conversatio reverendissimi Patris Cuthberti: Utinam, inquit, haberem aliquid de rebus Cuthberti mei, scio certè, & credo, & confido in Domino, quia citò sanarer. Et non multo post advenit, qui ei zonam lineam ab eo milliam deferret: quæ multum gavita de munere, & desiderium suum viro sancto jam cœlestis patefactum intelligens, succinxit se illâ, & manè mox erecta ad standum, tertîâ verò die plenè est reddita sanitati. Post dies autem paucos cæpit ægrotare quadam de virginibus monasterii ipsius, dolore capitis intolerabili: quæ cum ingravescente morbo per dies videretur esse moritura, intravit ad visandam eam venerabilis Abbatisa: cumque eam graviter affictam conspiceret, tunc memoratam viri Dei zonâ, & hac illi caput circumligare curavit: quæ eodem mox die abeunte dolore curata est, tollensque zonam sua condidit in capsa. Quam cùm post dies aliquot Abbatisa requireret, neque in capsa eadem, neque uspiam potuit inveniri. Quod divinâ dispensatione factum intelligitur, videlicet ut per duo sanitatis miracula Deo dilecti Patris sanctitas appareret credentibus, & deinceps dubitandi de sanctitate illius occasio tolleretur incredulis. Si enim eadem zona semper adesset, semper ad hanc concurrere voluissent agroti: & dum forte aliquis ex his non mereretur à sua infirmitate curari, derogaret impotentiz non salvantis, cùm ipse potius esset salutis indignus. Undè providâ, ut dictum est, dispensatione superne pietatis, postquam fides credentium confirmata est, mox invidiâ perfidorum materia detrahendi est profus ablata.

CAPUT XXIV.

*Quid sciscitandi eidem Elfreda de vita Egfridi Regis &
Episcopatu suo praxerit.*

Alio item tempore misit eadem reverendissima virgo & mater virginum Christi Elfred, rogavitque virum Dei, adjurans in nomine Domini, ut eum videre, & de necessariis mereretur alloqui: qui accensâ cum fratribus navi veniat in insulam, quæ Coquedi fluminis ostio præjacens ab eodem nomen accepit, & ipsa monachorum cœtibus insignis. Nam præfata Abbatisa illò eum sibi occurrere rogaverat: cujus potita colloquiis cùm multa ab eo quæ sciscitabatur, audiret, ecce repente in medio sermone advoluta pedibus ejus, & adjuravit eum per nomen illud terribile ac venerabile superni Regis & Angelorum ejus, ut diceret: illi quam longo tempore victurus esset Egfridus frater illius, & regnum gubernaturus Anglorum. Scio enim, inquit, quia prophetiâ spiritu quo polles, etiam hoc dicere potes, si vis. At ille expavens ad juramen-

tum, nec tamen volens apertè quod petebatur, revelare secretum: Mirum, inquit, quare sapiens femina, & in sanctis erudita scripturis, longa vocare velis humanæ temporaria vitæ, dicente Plamilia: Quia anni nostri sicut aranea meditantur: & cùm moneat Salomon, si amicus multus vixerit homo, & in his omnibus lætus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum, qui cùm venerint, vanitatis arguuntur præterita: quanto magis is, cui unius solum anni vita superest, brevi videret tempore vixisse, ubi mors aliterit in januis? Hæc audiens illa, subis lachrymis prælagia dira desiebat, exterisque facie, rursus audaciâ femineâ adjuravit per majestatem summæ divinitatis, ut diceret quem habiturus esset hæredem regni, cùm filius careret & fratribus; qui parum silens: Ne dicas, inquit, quia cares, habebis enim successorem, quem germanâ, ut ipsum Egfridum, dilectione completaris. At illa: Obsecro, inquit, dicas, quibus in locis sit ille. Qui ait: Cernis hoc mare magnum & spatiosum, quot abundet insulis? Facile est Deo de aliqua harum sibi providere, quem regno præficiat Anglorum. Intellexit ergo, quia de Alfrido diceret, qui ferebatur filius fuisse patris illius, & tunc in insulis Scotorum ob studium literarum exulabat. Sciebat autem, quia Egfridus proponeret eum constituere Episcopum, volensque dignoscere si propositum sequeretur effectus, ita quærendo exorsa est: O quam variâ intentione dividantur corda mortalium! Quidam adeptis gaudent divitiis, alii amantes divitiis, semper egent, tu gloriam mundi, quamvis offeratur, respicis, etiam si ad Episcopatum pertingere possis, quo sublimius apud mortales nihil est, cui claustra deserti huic gradui præferes? At ille: Scio me, inquit, tanto gradu dignum non esse, nec tam diu judicium superni gubernatoris utipiam effugere queo: qui si tanto oneri me subijciendum disposuerit, credo quia post modicum liberum reddet, & fortasse non amplius quàm duobus annis exactis solitam meæ solitudinis remittere ad requiem. Præcipio autem tibi in nomine Domini & Salvatoris nostri, ne cui ante meum obitum, quæ à me audivisti, referas. Cùmque illi hæc & multa alia quæ quærebatur, exponeret, atque eam de quibus opus habebat, instrueret, reversus ad insulam & monasterium suum, solitariam, ut ceperat, agebat sedulus vitam. Nec multo post congregatâ synodo non parva sub præsentia piissimi ac Deo dilecti regis Egfridi, cui beatae memoriæ Theodorus Archiepiscopus præsidebat, unanimo omnium consensu ad Episcopatum ecclesiæ Lindisarnensis electus est: qui cùm multis legatariis ac literis ad se præmissis nequaquam suo loco posset erui, tandem Rex ipse præfatus unâ cum sanctissimo Antistite Trumwine, nec non & aliis quamplurimis religiosis ac potentibus viris ad insulam navigavit, genuflectunt omnes, adjurant per Dominum, lachrymas fundunt, obsecrant donec ipsum quoque lachrymis plenum dulcibus extrahant latebris, atque ad synodum pertrahunt. Quò dum perveniret, quamvis multum renitens, unanîmâ omnium voluntate superatur, atque ad suscipiendum Episcopatus officium collum submittere compellitur. Nec tamen statim ordinatio, sed peractâ hyeme quæ imminabat, expleta est: atque ut verbis ejus propheticis per omnia satisfieret, Egfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Alfridus in regnum frater ejus nothus substituitur, qui non paucis ante temporibus in regionibus Scotorum lectioni operam dabat, ibi ob amorem sapientiæ spontaneum passus exilium.

CAPUT XXV.

*Quomodo electus ad Episcopatum servum Comitum lan-
guentem aquâ per se benedictâ curaverit.*

CUM ergo electus ad Episcopatum vir Domini Cuthbertus suam remeasset ad insulam, atque aliquantum temporis secretus Domino solitâ devotione militaret: evocavit eum venerabilis Episcopus ejus Eata, atque ad suum colloquium Mailtos venire præcepit. Quo ex-

BEDA
TOM. 3
LIB. 4
CAP. 23
24

pleto colloquio, dum domum redire cepisset, occurrit illi comes quidam Egfridi Regis, rogavitque obnixè, ut ad benedictionem dandam in villulam suam domumque diceret. Quò cum pervenisset, & gratifico omnium susceptus esset officio, indicavit ei vir de infirmitate famuli sui, Deo, inquit, gratias sanctissime Pater, quòd nos videre, nostramque domum intrare dignatus es: & verè credimus, quia maximum nobis lucrum & mentis & corporis præter adventus tuus. Est autem nobis famulus pestimè diutius infirmitate cruciatus, & in tantum doloris hodie perductus, ut morienti similior quàm languenti appareat. Extremam namque corporis parte præmortuam permodicum ore & naribus statim trahere videtur: qui confestim benedixit aquam, & dedit ministro comitis nomine Baldhelmo, qui nunc usque superest, & in ecclesia Lindisfarnensi presbyterii gradum officio tenens, moribus implet, viri utique viri Dei cunctis scire volentibus referre melle dulcius habet, qui & mihi hoc ipsum quod refero, miraculum narravit. Huic ergo dans aquam benedictam vir Dei: Vade, inquit, & gustandam præbe languenti. Qui dictis parens, attulit aquam ægrotanti: quam dum tertio ori eius infunderet, continuò contra morem se quietum dimisit in soporem. Erat enim jam vespere: qui etiam silentio transiit noctem, & videnti se Domino suo salvus manè apparuit.

CAPUT XXVI.

Qualiter in Episcopatu vixerit.

Suscipit autem Episcopatus ordinem venerabilis viri Domini Cuthbertus, juxta præcepta & exempla Apostolica virtutù ornabat operibus. Commissam namque sibi plebem & orationibus protegebat assiduis, & admonitionibus saluberrimis ad coelesia vocabat, & quod maxime doctores juvat, ea quæ agenda docebat, ipse prius agendo præmonstrabat. Eripiebat inopem de manu fortioris ejus, egenum & pauperem à rapientibus eum: tristes ac pusillanimes consolari, malè autem gaudentes ad tristitiam, quæ secundum Deum est, revocare curabat: solitam sibi parsimoniam sedulus exercere, & inter frequentiam turbarum monachicæ vitæ rigorem sollicitè observare gaudebat: esulentibus alimenta, indumenta præbebat argentibus, ceterisque vitæ pontificalis insignibus ritè decoratus incedebat. Cujus internis, id est, animi virtutibus, ea quoque quibus foris effulgebat, miraculorum signa testimonium dabant, ex quibus aliqua breviter memoriæ commendare curavimus.

CAPUT XXVII.

Quomodo interitum Egfridi regis & militia ejus, quem prædixerat, absens viderit in spiritu.

Igitur dum Egfridus rex anse temerario exercitum in Pictos duceret, eorumque regna atroci ac feroci saevitiâ devastaret, sciens vir Domini Cuthbertus adesse tempus, de quo anno præterito interroganti ejus forori prædixerat, non eum amplius quàm uno anno esse victurum: venit ad Lugubaliam civitatem, quæ à populis Anglorum corruptè Luell vocatur, ut alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio suæ sororis eventum belli expectaret, disposuit. Posterià autem die deducentibus eum civibus, ut videret mœnia civitatis, fontemque in eo miro quodam Romanorum opere extructum, repente turbatus spiritu, ut stabat super baculum, mœstam faciem deflexit ad terram, rursusque se erigens, atque ad caelum oculos attollens, ingemuit graviter, & non grandi voce ait: Fortè modò discrimen factum est certaminis. At presbyter, qui astabat, intelligens de quo diceret, incautà velocitate ductus, respondit & dixit: Undè scis? Nolens autem ille amplius de his, quæ sibi erant revelata, patefacere: Nonne videtis, inquit, quàm mirè mutatus ac turbatus sit aër? Et quis mortalium sufficit investigare judicia Dei? Attamen con-

felium intravit ad reginam, & secretò eam alloquens (erat autem dies sabbati) Vide, inquit, maturè il. uelcente secundà sabbati ascendas curram, quia die dominico currere non licet, vadaque & regiam civitatem circūssimè introas, ne fortè occisus sit Rex. Ego autem, quia crastinà die ad vicinum monasterium ob dedicandam ibi ecclesiam venire rogatus sum, expletà dedicatione te continuò subsequor. Veniente autem die dominico prædicans verbum Dei fratribus ejusdem monasterii, finito sermone, & faventibus cunctis qui aderant, rursus ita cepit: Obsecro, dilectissimi, juxta Apostoli monita vigiletis, pletis in fide, viriliter agatur, & confortemini, ne fortè superveniens aliqua tentatio vos imparatos inveniat: sed memores potius semper illius Domini præcepti: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Putabant autem, quia non multò ante pestilentia clades & eos & multos circumquaque latè caede straverat, eum de hujusmodi plaga jam reditura fuisse locutum. At ille rursus assumpto sermone: Quondam, inquit, cum adhuc in mea demoraret insula solitarius, venerit ad me quidam de fratribus die sancto dominicae nativitatì, rogabantque ut de mea casula & mansione egrediens, solennem cum eis & latum diem tanta venerationis transigerem: quorum ego precibus devotis acquiescens egrediebar, & confedimus ad epulas. At in media fortè refectioe dixi ad eos: Obsecro, fratres, cautè agamus & vigilanter, ne per incuriam fortè & securitatem inducamur in tentationem. At illi responderunt: Obsecramus, hodie latè agamus diem, quia natale est Domini nostri Jesu Christi. Et ego: Sic inquam faciamus. Cùmque post hæc aliquandiu epulis, exultationi ac fabulis indulgeremus, rursus admonere cepi, ut solliciti existeremus in orationibus & vigiliis, atque ad omnes tentationù incursum parati. Et illi: Benè inquit, & optime doces: sed tamen quia abundant dies jejuniarum, orationis & vigiliarum, hodie gaudeamus in Domino: nam & Angelus nascente Domino evangelizabat pastoribus gaudium magnum, quod esset omni populo celebrandum. Et ego: Benè, inquam, faciamus sic. Sed cùm epulantibus nobis, & diem latum ducentibus, tertio ejusdem admonitionis verba repeterem, intellexere illi, quia non frustra hæc tam studiosè suggererem, & expavescentes dicebant: Faciamus ut doces, quia necessitas magna nobis incumbit, ut contra insidias diaboli, & omnia tentamenta semper accindam spiritualiter vigilemus. Hæc dicens ego, ne sciebam sicut nec illi aliquid nobis occursum nova tentationis: sed tantum insidiam mentis admonitus sum adversus subitas tentationum procellas statum cordis semper esse muniendum. Sed ubi reversi à me manè ad suum, id est, Lindisfarnense monasterium redierunt, ecce quendam de suis morbo pestilentia obisse reperierunt. Et crescente ac saviente per dies, immò etiam per menses, & annum penè totum eadem clade, nobilissimus ille patrum fratrumque cœtus spiritualium penè universus migravit ad Dominum. Et nunc ergo fratres vigilate & vos in orationibus, ut si quid vobis tribulationis ingruerit, vos etiam paratos inveniat. Hæc dicente venerabili Antistite Cuthberto, rebantur, ut præfatus sum, quia de reditu pestilentia diceret. Sed post unum diem adveniens, qui fugerat è bello, occulta viri Dei vaticinia miseris exponebat eloquiis: probatumque est ipsà die eademque horâ, qua viro Dei juxta puteum stanti revelatum est, cæcis circumtutoribus regem hostili gladio fuisse prostratum.

CAPUT XXVIII.

Quomodo Heriberto anachoretæ obitum suum prædixerit, comitis autemque illius à Domino precibus obtinuerit sine mora.

NON multo post tempore idem famulus Domini Cuthbertus ad eandem Lugubaliam civitatem rogatus advenit, quæ eundem ibidem sacerdotem consecravit, sed & ipsam Reginam dato habitu sanctæ conversationis benedicere deberet. Erat autem presbyter vitæ venerabi-

lis homine Herebertus jam dudum viro Dei Cuthberto spiritualis amicitia fodere copulatus, qui in insula stagni illius pergrandis, de quo de Orwentionis fluvii primordia erumpunt, vitam solitariam ducens, annis singulis ad eum venire, & monita ab eo perpetua salutis accipere consueverat. Hic cum audisset eum illa in civitate demoratum, venit ex more cupiens salutariis ejus exhortationibus ad superna desideria magis magisque inflammari: qui dum sese alterutrum celestis sapientia poculis ebriarent, dixit inter alia Cuthbertus: Memento frater Hereberte, ut modò quicquid opus habes, me interroges, mecumque loquaris: quia postquam ab invicem digressi fuerimus, non ultra nos invicem in hoc fœculo carnis oculis videbimus. Certus sum enim quia tempus meae resolutionis instat, & velox est depositio tabernaculi mei. Qui hæc audiens pro volutus ejus pedibus, fuisque cum gemitu lachrymis: Obsecro, inquit, per Dominum, ne me derelinquas, sed tui sodalis memineris, rogesque supernam pietatem, ut cui pariter in terris servivimus, ad ejus videndam claritatem pariter transeamus ad cœlos. Nolli enim, quia ad tui oris imperium semper vivere studui, & quicquid ignorantia vel fragilitate deliqui, æquè ad tuam voluntatis arbitrium castigare curavi. Incubuit precibus Episcopus, statimque edoctus in spiritu impetrasse se quod petierat à Domino: Surge, inquit, fra. er mi, & noli plorare, sed gaudio gaude: quia donavit nobis superna clementia quod rogavimus eam. Cuius promissi & prophetiae veritatem sequens rerum finis astruxit, quia & digredientes ab invicem, non amplius se corporaliter viderunt: & unius ejusdemque momento temporis egredientes è corpore spiritus eorum, mox beatà invicem visione conjuncti sunt, atque angelico ministerio pariter ad regnum celeste translati. Sed Herebertus diutina prius infirmitate decoquitur, illà fortassis dispensatione dominicæ pietatis, ut ut quid minus haberet meriti beato Cuthberto, suppleret dolor continuis longæ ægritudinis, quantum æquatus gratia suo intercessori, licet uno eodemque tempore cum eo de corpore egredi, ita etiam unà atque indissimili sede perpetua beatitudinis mereretur recipi.

CAPUT XXIX.

Quomodo uxorem Comitum per presbyterum suum aqua benedicta sanaverit.

Quadam autem die dum parochiam suam circumiens monita salutis omnibus ruri casis & viculis largiretur, nec non etiam nuper baptizatis ad accipiendam Spiritus sancti gratiam manum imponeret: devenit ad villulam cujusdam Comitum, cujus uxor malè habens, quasi proxima morti jacebat. Cui jam venien i occurrens ipse Comes flexis genibus, gratias egit Domino de adventu illius, & introducens illum benigno recepit hospitio: Cumque locis more hospitalitatis manibus & pedibus resedisset Antistes, cepit referre illi vir de languore conjugis desperata, obsecrans, ut ad spargendam eam aquam benediceret: Credo, inquit, quia mox aut sanitati Deo donante restitutus, aut si mortura est, perpetuam de morte transeat ad vitam, citiusque moriendo compendium tam miserabilis ac diutina vexationis accipiat. Annuit deprecanti vir Dei, & allatam benedicens aquam dedit presbytero, præcipiens ut super languidam aspergeret. Qui introgressus cubiculum, in quo illa exanimi simillima jacebat, asperxit illam & lectulum ejus: sed & os illius aperiens, gustum salutaris hausit immisit. Res mirra & vehementer stupenda. Mox ut eam aqua benedicta tetigit languentem, & quid erga eam ageretur prorsus ignorantem, ita plenam & mentis & corporis sanitatem recepit, ut consertim respiciens benediceret Dominum, gratiasque referret ei, qui tales tantosque hospites ad se visitandam curandamque destinare dignatus sit. Nec mora exurgens, ipsi suæ sanitatis ministerio ministerium sanæ præbuit, pulchroque spectaculo ipsa prima de tota tanti viri familia Episcopo potum refectionis obrulit, quæ per

ipsum benedictionem poculum mortis evasit, secuta exemplum fœderis Apostoli Petri, quæ curata à febris per Dominum, continuo surgens ministrabat illi ac discipulis ejus.

CAPUT XXX.

Quomodo puellam oleo perunctam à dolore capitis lateris, que liberaverit.

Neque huic dissimile sanitatis miraculum à venerabili Antistite Cuthberto factum, multi qui præsentis fuere, testati sunt: è quibus est religiosus presbyter Edilwaldus, tunc minister viri Dei, nunc autem Abbas cœnobii Mailrosensis. Dum enim more suo pertransiret universa docendo, devenit in vicum quendam, in quo erant sanctimoniales non multæ, quibus timore barbarici exercitus à monasterio suo profugis, ibidem manendi sedem viri Domini paulò antè donaverat: quarum una, quæ erat cognata præfati sacerdotis Edilwaldi, gravissimo tenebatur languore depressa: per integrum namque annum intolerabilis capitis & totius lateris alterius dolore vexata, funditus à medicis erat desperata. Indicanibus autem de illa viro Dei, & pro sanatione ejus obsecrantibus his qui venerant cum eo, miseratus ille miseram unxit oleo benedicto: quæ ab illa mox hora meliorari incipiens, post dies paucos plenà sospitate convaleuit.

CAPUT XXXI.

Quomodo per panem ab eo benedictum infirmus sit sanatus.

Ne silentio prætereundum arbitramur miraculum, quod ejusdem viri venerabilis virtute, quamvis ipso absente patratum cognovimus. Meminimus supra Hildmeri præfati, cujus uxorem vir Dei ab immundo spiritu liberaverit. Idem ergo præfectus postea decidit in lectum gravissimè pressus infirmitate, adeò ut crescente molestia per dies, jam jamque videretur esse moriturus. Ad eum multi amicorum, qui ad consolandam venerant languentem: cumque lecto jacentis assiderent, repente unus eorum intulit, quia secum habere panem, quem sibi nuper vir Domini Cuthbertus benedictionis gratia dederat: & Credo, inquit, quia hujus gustu possit, si tamen fidei nostræ tarditas non obilit, medelam recipere salutis. Erant autem laici omnes, sed religiosi. Converti igitur ad invicem, confitebantur singuli, quia absque illa dubietate crederent per ejusdem benedicti panis communionem eum posse sanari: implentesque calicem aquæ, immiserunt pauxillum panis illius, & dederunt ei bibere. Cujus statim ut viscera gustus ille aqua per panem sanctificatus attingit, fugit dolor interaneorum omnium, fugit exteriorum tabitudo membrorum. Nec morà expeditum à languore virum salus subsecuta confirmavit, atque ad laudandam famuli Christi sanctitatem, & admirandam fidei non fictæ virtutem, meritò & ipsum & omnes, qui celeritatem tam inopinatè salutis videre & audire, sustulit.

CAPUT XXXII.

Qualiter oblatum sibi in itinere juvenem moriturum orando revocavit ad vitam sine omni mora.

Quodam quoque tempore dum sanctissimus gregis dominici pastor sua lustrando circuiret ovilia, devenit in montana & agrestia loca, ubi multi erant de circumpositis latè villulis, quibus manus erat imponenda. Nec tamen in montibus ecclesia vel locus inveniri potuit aptus, qui Pontificem cum suo comitatu susciperet. Tendentur ergo ei tentoria in via, & cælis de vicina tyva ramusculis, sibi quoque tabernacula ad manendum, qualia potuere, fixerunt: ubi dum confluentibus ad se turbis vir Dei verbum biduo prædicaret, ac Spiritus sancti gratiam nuper regeneratis in CHRISTO per manus impositionem ministraret, ecce subito apparuerunt mu-

lieres ferentes in grabato juvenem longæ ægritudinis acerbitate tabefactum, ponentesque in exitu sylvæ, miserunt ad Episcopum, rogantes ut accipiendam benedictionem ad se huc afferri permitteret. Quem cum ad se perductum acerrimè vexarum conspiceret, iussit omnes secedere longius : & ad solita orationis arma confugiens, dà benedictione pepulit pestem, quam sollicita medicorum manus pigmentorum compositione nequivserat. Denique eadem horâ surgens, & accepto cibo confortatus, reddidit Deo gratiarum actione regressus est ad eas, quæ se portaverant feminas : sicque factum est, ut quæ eum illò tristes languidum advexerant, cum eis inde gaudens, & ipse solpes ac lætabundus domum rediret.

CAPUT XXXIII.

Quomodo tempore mortalitatis mater puerum matris sanum restituerit.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima nece incubuit, ita ut magnis quondam referuque habitatoribus villis ac possessionibus vix parvæ raræque reliquæ, & interdum nullæ residerent. Unde sanctissimus Pater Cuthbertus diligentissimè suam iustans parochiam, eidem minimis, quæ superfuere reliquis, ministerium verbi, & necessariè consolationis opem ferre non desit. Adveniens autem in viculum quandam, ibidemque omnibus, quos invenerat, auxilio exhortationis adhibito, dixit ad presbyterum suum: Putasne, superest quispiam his in locis, cui noli à visitatione & allocutione opus sit, an cunctis qui malè habebant viliis, jam ad alios transire licet? Qui circumspiciens omnia, vidit mulierem eminus stantem, quæ extincto paulò antè filio, fratrem ejus jam morti proximum tenebat in manibus, lachrymisque faciem rigantibus præteritam pariter & præsentem testabatur arumnam: quam cum viro Dei Obsteret, nil moratus accessit ad eam, & benedicens dedit osculum puero, dixitque ad matrem: Ne metuas, nec mœstas sis, salvabitur enim & viveret infans, neque ullus ultra de domo tua hac mortalitatis peste deficiet: cujus prophetiæ veritati ipsa cum filio mater mul. o exinde tempore vivens testimonium dabat.

CAPUT XXXIV.

Qualiter animam cuiusdam, qui de arbore cadendo mortuus est, ad cælum ferri conspexerit.

Intrèa dum præsciis vicini sui obitus vir Domini Cuthbertus jam decrevisset animo, depositâ curâ pastoralis officii solitariam redire ad vitam, quatenus excusâ solitudinis externæ inter libera orationum & psalmodiæ studia diem mortis, vel potius vitæ cœlestis præstaretur ingressum: voluit prius non solum suâ circuitâ parochiâ, sed & aliis circa fidelium mansionibus visitatis, cunctos necessario exhortationis verbo confirmare, ac si ipse desideratâ solitudinis gaudio refoveri. Quod dum ageret, rogatus à nobilissima & sanctissima virgine Christi Elstede Abbatisa, cujus superius memoriam feci, venit ad possessionem monasterii ipsius, quatenus ibidem & ipsam videre atque alloqui, & ecclesiam dedicare deberet. Nam & ipsa possessio non paucò famulorum Christi examine pollebat: ubi dum hora refectionis ad mensam confedisissent, subito venerabilis Pater Cuthbertus aversam à carnalibus epulis mentem ad spiritualia contemplanda contulit: unde lassata ab officio suo membris corporis, mutato colore faciei, & quasi attonitis contra morem oculis, cultellus quoque quem tenebat, decidit in mensam. Quod dum presbyter ejus qui astabat & ministrabat, aspiceret, inclinatus ad Abbatisam, dixit silentio: Interroga Episcopum quid viderit. Scio enim quia non sine causa manus ejus tremefacta cultellum deseruit, vultusque mutatur illius: sed vidit aliquid spirituale, quod nos cæteri videre nequivimus. At illa statim conversa ad eum: Obsecro, inquit, Domine, mi Episcopo, dicas quid videris modò: ne-

que enim frustra lassata tua dextera cultellum, quem tenebat, amisit. Qui dissimulare conatus vidisse se quippiam secreti, jocose respondit: Num totâ die manducare valem? jam aliquando quiescere debui. Illa autem diligentius adjurante ac flagitante ut exponeret visionem: Vidi, inquit, animam cuiusdâ sancti manibus angelicis ad gaudia regni cœlestis ferri. Rursus illa: De quo, inquit, loco assumpta est? Respondit: De tuo monasterio. Adjecit nomen inquirere. Et ille: Tu mihi, inquit, die crastino Missas celebranti nomen ejus indicabis. Hæc audiens illa confestim misit ad majus suum monasterium videre, qui nuper raptus esset è corpore. At nuntius omnes ibidem salvos incolumisque reperiens, postquam manè factò reverti ad Dominum cepit, obvios habuit eos, qui corpus sancti fratris sepeliendum in carro deferrent, interrogansque qui esset, didicit, quia quidam de pastoribus bonæ actionis vir incautiùs in arborem ascendens deciderat deorsum, & contrito corpore ipsâ horâ spiritum exhalavit, quæ hunc vir Domini ad cœlestia ductum videbat: Quod dum rediens Abbatisa referret, statim illa ingressa ad Episcopum, jam tunc dedicantem ecclesiam, stupore femineo quâ novum aliquid incertumque nuntiatura. Precor, inquit, Domine mi Episcopo, memineris ad Missas Hadwaldi mei (hoc enim viro erat nomen) quæ heri cadendo de arbore defunctus est. Tunc liquidò omnibus patuit, quia mul. isformis prophetiæ, spiritus viri sancti præcordiis inerat, qui & in præsentem oculum animæ raptum videre, & quid sibi in futuro ab aliis indicandum esse, potuit prævidere.

CAPUT XXXV.

Quomodo aquam gustando in vini saporem converterit.

Indè peragratis ex ordine superioribus locis, venit ad monasterium virginum, quod non longè ab ostio Tini fluminis situm, supra docuimus: ubi à religiosa, & ad seculum quoque nobilissima famula Christi Verca Abbatisa magnificè susceptus, postquam de meridiana quiete surrexerunt, sitire se dicens, ut biberet rogavit. Quærebant quid bibere vellet, rogantes ut vinum sive cervisiam afferri liceret: Aquam, inquit, dare mihi: qui hausitam de fonte aquam obtulerunt ei. At ille datâ benedictione, ubi paululum gustavit, dedit astanti presbytero suo, qui reddidit ministro. Et minister accepto poculo: Licet, inquit, mihi bibere de potu, de quo bibit Episcopus? Respondit: Etiam. Quare non liceat? Erat autè & ille presbyter ejusdem monasterii. Bibit ergò, & visa est aqua quasi in saporem vini conversa, tantique sibi testem volens adhibere miraculi fratrem, qui proximè astabat, porxit ei poculum: qui cum & ipse biberet, ejus quoque palato pro aqua vinum sapiebat. Aspectabant autem mirantes ad invicem, & ubi vacuum tempus ad loquendum acciperunt, confitebantur alterutrum, quia viderentur sibi nonquam melius vinum bibisse: sicut unus ex ipsis postea in nostro monasterio, quod est ad ostium Wiri fluminis, non parvo tempore demoratus, ibidemque nunc placidâ quiete sepultus, suâ mihi relatione restatus est.

CAPUT XXXVI.

Quomodo inobedientes ei quosdam fratres tempestas maris per septem dies obsederit.

Duobus igitur annis in regimine episcopali transactis, sciens in spiritu vir Domini Cuthbertus appropinquare diem sui transitus, abiecit pondus curæ pastoralis, atque ad dilectum eremiticæ conversationis agonem quantumcunque remeare curavit, quatenus in solita sibi solitudinis mundanæ spineta liberior præcæ compunctionis flamma consumeret. Quo tempore sapius ad visitantes se fratres de mansionibus sua egredi, eosque præsens solebat alloqui. Liber autem ferre quoddam tunc ab eo factum miraculum, quo clarius elucescat, quantum viris sanctis obtemperandum sit etiam in his, quæ negligentius imperare videntur. Quædam die dum venissent quidam, egressusque ille exhortatorio ut illos sermone reficeret, post

admoni.

admonitionem completam subjunxit dicens: Jam hora est, ut ad mansionem meam regrediar; vos autem, quia proficisci disponitis, primò sumite cibos, & aucam illam (pendebat enim aca in pariete) coquite & comedite, & sic in nomine Domini navem ascendite, ac domum redite. Dixerat hæc, & datâ oratione & benedictione suam mansionem introivit. Illi autem, ut præceperat, sumpsere cibos: sed quia abundabant cibis, quos secum attulerant, aucam, de qua præceperat, tangere non curabant. At cum refecti naviculam vellent ascendere, exorta subito tempestas fera omnem eis navigandi facultatem abstulit: factumque est ut septem diebus se, ventè undâ conclusi tristes in insula residerent, nec tamen culpam inobedientiz, pro qua hujusmodi carcerem patiebantur, ad memoriam revocarent: qui cum sedulo ad Patris colloquium reversi, ac de relictis sui dispendio conquiesci, patientia ab illo monita perciperent: septimâ tandem die egressus ipse ad eos, volebat molestiam eorum, gratiâ suæ viuitationis & consolationis piæ verbo lenire. Ingressus autem domum, in qua manebant, ut vidit aucam non fuisse comestam, placito vultu & læto potius sermone rediit eorum inobedientiam: Nonne, inquit, in comesta adhuc pendet aca? Et quid mirum si vos mare non sinit abire? Citissimè ergo mittite eam in caldarium, coquite & comedite, ut possit mare quiescere, & vos domum remittere. Fecerunt ita ut iusserat, contigitque miro ordine, ut cum ad præceptum viri Dei coctura in caldario foco agente fervere cepisset, eadem horâ unda in mari cessantibus ventis suo à fervore quiesceret. Expletâ itaque refectio videntes mare placidum, ascenderunt navem, & secundis flatibus cum gaudio simul & pudore domum remaverunt. Pudebat namque eos inobedientiz & sensus tardioris, quo verebantur suum etiam inter flagella conditoris dignoscere & emendare reatum. Gaudebant, quia intellexere tantam fuisse Deo curam de fidelis suo famulo, ut contemptum ejus etiam per elementa viderent. Gaudebant, quia videre tantam suimet curam suo fuisse Creatori, ut etiam manifesto miraculo ipsorum errata corrigeret. Hoc sanè quod retuli miraculum, non quolibet auctore, sed uno eorum qui interfuere, narrante cognovi, vitæ videlicet venerabilis monacho & presbytero ejusdem monasterii Cynemundo, qui plurimis laræ fidelium longevitatis & vitæ gratiâ jam notus exiit.

CAPUT XXXVII.

Quanta egrotus temeraria pertulerit, quidve de sua sepultura amandaverit.

REPETIT autem insulam mansionemque suam vir Dei Cuthbertus, mox peracto die solenni nativitatibus dominicæ: cumque eum navem ascensurum caterva fratrum circumstaret, interrogavit unum ex eis veteranus & venerabilis vitæ monachus, fortis quidem fide, sed dyfeneria morbo corpore jam factus imbecillus: Dic nobis, inquit, Domine Episcopo, quando reditum tuum sperare debeamus? At ille simpliciter interroganti, simpliciter & ipse, quod verum noverat, pandens: Quando, inquit, meum corpus huc referetis. Qui cum duos ferme menses in magna repetitâ suæ quietis exultatione transigeret, multo consueta districtioris rigore corpus mentemque constrikeret, arreptus infirmitate subitâ, temporalis igne doloris ad perpetuam cepit beatitudinis gaudia præparari, cujus obitum libet verbis illius, cujus relatione didici, describere. Herefridi videlicet devota religionis presbyteri, qui etiam tunc Lindisfarnensi monasterio Abbatis jure præfuit. Tribus, inquit, hebdomadibus continuis infirmitate decodtus sic ad extrema pervenit: siquidem quartâ feriâ cepit egrotare, & rursus quartâ feriâ finitâ ægritudine migravit ad Dominum. At cum manè primo inchoatâ infirmitatis venire (nam & ante triduum cum fratribus insulam adieram) cupiens solita benedictionis & exhortationis ab eo solatia percipere, ut dato juxta morem signo me advenisse prodici, processit

ad fenestram, & salutanti se mihi suspirium pro responso reddidit. Cui ego: Quid habes, inquam, Domine mi Episcopo, an forte nocte hæc languor terigit? At ille: Etiâ, inquit, languor me terigit nocte hæc. Putabam quia de veteri suâ infirmitate, cujus quotidiana penè molestia confueverat excoqui, non autem de nova & insolita diceret. Nec plura interrogans: Da, inquam, benedictionem nobis, quia jam tempus navigandi ac domum remeandi adest. Facite, inquit, ut dicis, ascendite navem, ac domum salvi redite. Cum autem Deus susceperit animam meam, sepe lite me in hac mansionem juxta oratorium meum, ad meridiem juxta orientalem plagam sanctæ Crucis, quam ibidè erexi. Est autem ad aquilonarem ejusdem oratorii partem sarcophagus terræ cespitis abditum, quod olim mihi Cudda venerabilis Abbas donavit: in hoc corpus meum reponite, involventes in sindone quam invenietis istic. Nolui quidem eâ vivens indui, sed pro amore dilecti Deo scemine, quæ hanc mihi misit, Veracè videlicet Abbatissæ, ad obvolvendum corpus meum reservare curavi. Hæc ego audiens: Obsecro, inquam, Pater, quia infirmum & moriturum te audio, aliquos de fratribus hic ad ministrandum tibi remanere permittas. At ille: Ite, inquit, modo, tempore autem opportuno redite. Cumque diligentius observans, ut ministrum susciperet, nequaquam impetrare valerem, tandem interrogavi, quando deberemus reverti. Qui ait: Quando Deus voluerit, & ipse vobis ostenderit. Fecimus ut iusserat, convocatisq; mox in ecclesiam fratribus cunctis, iussit orationem fieri sine intermissione pro eo: quia videatur, inquit, mihi ex quibusdam verbis illius appropinquare diem, quo sit exiturus ad Dominum. Eram autem sollicitus de reitu propter infirmitatè ejus, sed quinq; diebus obstitit tempestas, ne redire possemus: quod divinitus dispensatum fuisse rei probavit eventus. Ut enim omnipotens Deus famulum suum ab omni labe mundanæ fragilitatis ad purum castigaret, utq; adversariis ejus, quàm nihil contra fidei virtutem valeret, ostenderet, voluit eum tanto tempore segregatum ab hominibus, & suæ carnis dolore, & antiqui hostis acriori certamine probari: ut autem reddita tranquillitate insulam repetivimus, invenimus eum suo monasterio egressum sedere in domo, in qua nos manere solebamus: & quia necessitas quadam poscebat, fratres qui mecum venerant, renavigate ad proximum litus, ipse remanens in insula, confestum Patri ministerium præbere curavi. Siquidem calefaciens aquam abluebam pedes ejus, qui gratiâ divini tumoris jam tunc ulcus habebat, ac profuente sanie curâ indigebat: sed & vinum calefaciens attuli, eumque gustare rogavi. Videbam namque in facie ejus, quia multum inedia simul & languore erat defessus. Completa curatione resedit quietus in stratu, resedi & ego juxta eum: cumque sileret, dixi: Video Domine Episcopo, quia multum vexatus es ab infirmitate, postquam recessimus à te: & mirum, quare nolueris ut aliquos nostrum, qui tibi ministrarent, hic dimitteremus abeuntes. At ille: Dei, inquit, providentiâ & voluntate gestum est, ut præsentia & auxilio destitutus humano, aliqua pareret adversa. Postquam enim à me digressi estis, continuo cepit languor ingravescere: ideoque de mea mansionem egredens huc inveniavi, ut quicumq; vestrum mihi ministraturi advenirent, hic me possent invenire, nec meam mansionem necesse habebrent egredi. Ex quo autem ingrediens hac in sede membra compositi, non movi me hinc, sed quinque diebus his & noctibus hic quietus permani. Cui ego: Et quomodo, inquam, Domine mi Episcopo, sic vivere potuisti? Num absque cibi perceptione tanto tempore mansisti? Tum ille rectè lecti tertio, cui super sedebat, ostendit ibi cepas quinque reconditas, & ait: Hic mihi victus erat his quinque diebus. Quotiescunque enim os ariditate ac siti nimia aruit & ardebat, hæc gustando me recreare ac refrigerare curavi. Videbatur autem una de cepis minus quàm dimidiâ parte corrofa. Insuper ait: Et concertatores mei nunquam per omne tempus, ex quo in hac insula conversari cepi, tot mihi persecutiones, quot in his quinque diebus intulere. Non audebam interroga-

re, quæ essent tentationes, de quibus dixerat, tantum rogavi ut ministros susciperet. Annuit ille, & quosdam nostrum secum retinuit, in quibus erat major Beda presbyter, qui ministerio ejus familiariter semper adesse consueverat, idèdque donationum acceptionumque ejus omnium conscius erat indubius: quem ob id maxime secum retinere voluit, ut si cujuslibet acceptis muneribus dignam compensationem non respondisset, illius admonitione recoleret, & priusquam obiret, sua cuique restitueret. Sed & alium quendam de fratribus specialiter, ut inter ministros sibi adesset, designavit: qui longo quidem ventris fluxu graviter quidem ægrotabat, neque à medicis poterat curari: sed merito religionis, prudentiæ & gravitatis dignus existerat, qui testis esset verborum, quæ vir Dei ultima diceret, vel quo ordine ad dominum migraret. Interea rediens domum narrabam fratribus, quia venerabilis Pater in sua se insula sepeliri juberet: & videtur, inquam, mihi iustus esse multo, & dignius impetrare ab eo, quatenus huc transferri corpus suum, & juxta honorem congruum in ecclesia condici permittat. Placuerunt illis quæ dixeram, & venientes ad Episcopum rogabamus dicentes: Non auli sumus Domine Episcopo, contempere iustionem tuam, quæ te hic tumulari mandasti: & tamen rogandum videbatur nobis, ut te ad nos transferre, & nobiscum habere mereamur. At ille: Et meæ, inquit, voluntatis erat, hic requiescere corpore, ubi quantumcumque pro Domino certamen certavi, ubi cursum consummare desidero, undè ad coronam iustitiæ sublevandum me à pio iudice spero: sed & vobis quoque commodius esse arbitror, ut hic requiescam, propter incurtionem profugorum vel noxiorum quorumlibet. Qui cum ad corpus meum fortè confugerint, quia qualicumque sim, fama tamen exivit de me, quia famulus Christi sim, necesse habetis sapius pro talibus apud potentes seculi intercedere, atque idèd de præsentia corporis mei multum tolerare ad laborem. At nobis multum diu deprecantibus, laboremque huiusmodi gratum nobis ac levem fore asseverantibus, tandem cum consilio locutus vir Domini: Si meam, inquit, dispositionem sperare, & meum corpus illud reducere vultis, videtur mihi optimum, ut in interioribus basilicæ vestræ illud tumuletis, quatenus & ipsi cum vultis, meum sepulchrum visitare possitis, & in potestate sit vestra, an aliqui illò de adventibus accedant. Gratiæ egimus permissioni & consilio illius flexis in terram genibus, ac domum redeuntes, frequentius illum exinde visitare non desitimus.

CAPUT XXXVIII.

Quomodo ministrum suum à profluvio ventris sanaverit ægrotus vir beatus.

Cumque crescente languore videret tempus sue resolutionis instare, præcepit se in suam mansuetam atque oratorium referri, erat autem hora diei tertia. Portavimus ergò illum, quia præ molestia languoris ipse non valebat ingredi: at ubi ad portam pervenimus, rogabamus ut alicui nostrum liceret ad ministrandum ei pariter intrare. Non enim per annos plurimos quispiam illuc, præter ipsum intraverat: qui circumspicis omnibus, vidit fratrem, cuius supra memini, ventris fluxu languentem, & ait: Walchstod ingrediatur mecum, hoc enim erat nomen fratris. Qui cum ad nonam ulque horam intus cum illo maneret, sic egrediens vocavit me Episcopus, inquit te iussit ad se intrare: possum autem tibi rem referre novam per mirabilem, quia ex quo ingrediens illuc tetigi Episcopum, deducturus eum ad oratorium, continuo sensi me omni illa longæ infirmitatis molestia carere. Non autem dubitandum supernæ pietatis hoc dispensatione procuratum, ut qui multos antea sospes adhuc valensque curaverat, hunc quoque moriturus curaret, quatenus hoc quoque indicio pateret, eam corpore infirmatus vir sanctus, quantum spiritu valeret. In qua profectò curatione sequebatur exemplum sanctissimi & reverendissimi Patris Aurelii Augustini Episcopi, qui dum pressus infirmitate,

qua & mortuus est, decumbere ait, venit quidam cum suo ægrotò, rogans ut eidem manum imponeret, quo sanus esse posset. At ille: Si, inquit, aliquid in his possem, mihi hoc utique primitus præstissem. Rursus is qui venerat: Te, inquit, visitare iustus sum, siquidem in somnis dictum accepi: Vade ad Augustinum Episcopum, ut eidem manum imponat, & sanus erit. Quo ille audito, mox ægrotanti manum benedicens imposuit: nec mora, sanatum ad propria remisit.

CAPUT XXXIX.

Quæ ultima fratribus mandata dederit, & ut percepto viatico inter verba orationis spiritum reddiderit cæli.

Intravi autem, inquit, ad eum circa horam diei circiter nonam, inveni quædam eum recumbentem in angulo sui oratorii contra altare: a sidere cepi & ipse. Nec multa loquebatur, quia pondus ægritudinis facilitatem loquendi minoraverat: verum me diligentius inquirente, quem hereditarium sermonem, quod ultimum vale fratribus relinqueret, cepit disserere pauca, sed fortia de pace & humilitate, cavendisque eis qui his oblectari, quam oblectari mallent. Pacem, inquit, inter vos semper, & charitatem custodite divinam: & cum de vestro statu consilium vos agere necessitas poposcerit, videte attentius, ut unanimes existatis in consiliis: sed & cum aliis Christi servi, mutua habete concordiam, nec venien es ad vos hospitalitatis gratia, domesticos fidei habeatis contemptus: sed familiariter ac benignè tales suscipere, tenere ac dimittere curate, nequaquam vos meliores arbitantes ceteris ejusdem fidei & vitæ consortibus. Cum illis autem, qui ab unitate Catholica pacis, vel Pascha non suo tempore celebrando, vel perverse vivendo aberrant, vobis sit nulla communio: Quæque & memoria retineatis quia si vos unum è duobus adversis eligere necessitas coegerit, multo plus diligo, ut eruentes de tumulo, tollenteque vobiscum mea ossa recedatis ab his locis, & ubicunque Deus providerit, incolæ maneatis, quam ut ullà rarone contententes iniquitati, schismaticorum iugo colla subdatis. Catholica Patrum itatuta diligentissime discere atque observare contendite, ea quoque quæ per meum ministerium vobis divina pietas instituta vitæ regularis dare dignata est, exerceat solliciti. Scio enim, quia est quibusdam contemptibus vixi, post meum tamen obitum qualis fuero, quam mea doctrina non sit contemnda, videbitis. Hæc & his similia vir Domini per inter valla locutus, quia vis, ut diximus, infirmitatis, possibilitatem loquendi ademerat, quietum expectatione futuræ beatitudinis diem duxit ad vesperam: cui etiam pervigilem quietis in precibus continuavit & noctem. At ubi consuetum nocturnæ orationis tempus aderat, acceptis à me Sacramentis salutaribus, exitum suum, quem jam venisse cognovit, dominici corporis & sanguinis communione munivit: atque elevatis ad cælum oculis, extensisque in altum manibus, intentam supernis laudibus animam ad gaudia regni cælestis emisit.

CAPUT XL.

Quomodo juxta prophetam Psalmi, quem eo moriente cantaverant, Lindisarnenses sunt impugnati, sed Domino juvante iterum protecti.

At ego statim egressus, nuntiavi obitum ejus fratribus, qui & ipsi noctem vigilando atque orando transigerant: & tunc tunc sub ordine nocturnæ laudis dicebant Psalmum quinquagesimum nonum, cuius initium est: Deus repulisti nos, & deltruxisti nos: iratus es, & misertus es nobis. Nec mora, currens unus ex eis, accendit duas candelas, & utriusque tenens manu, ascendit eminentiorem locum, ad ostendendum fratribus, qui in Lindisarnensi monasterio manebant, quia sancta illa anima jam migrasset ad Dominum, tale namque inter se signum sanctissimi ejus obitus condixerant. Quod cum videre frater, qui in

specula Lindisfarnensis insula longè e contra eventus ejusdem pervigil expectaverat horam: cucurrit citius ad ecclesiam, ubi collectus omnium fratrum cœtus nocturnæ Psalmidix solennia celebrabat: contigitque ut ipsi quoque in tante illa præfatum canerent Psalmum, quod superna dispensatione procuratum rerum exitus ostendit. Sepulto liquidem viro Dei, tanta Ecclesiam illam tentationis aura concussit, ut plures è fratribus loco magis cedere, quam talibus vellet interesse periculis. At tamen post annum ordinato in Episcopatum Eadberto, magnarum virtutum viro, & in scripturis nobiliter erudito, maximeque elemosinarum operibus dedito, fugatis perturbationum procellis, ut scripturæ verbis utar, edificavit Jerusalem, id est, visionem pacis Dominus, & dispersiones Israel congregavit. Sanavit contritos corde, & alligavit contritiones eorum: ut palam daretur inter ipsos, quid significaverit Psalmus cum cognita beati viri morte cantatus: quia videlicet post ejus obitum repellendi ac destruendi essent ejus cives, sed post ostensionem ita minantis coelesti proinus miseratione refoverunt: cuius sequentia quoque Psalmi eidem sensui concordare, qui tractat, intelligit. Impositum autem navi venerabile corpus patris, ad insulam Lindisfarnensium retulimus: quod magno accurriturum agmine, chorifque canentium susceptum est, atque in Ecclesia beati Apostoli Petri ad dexteram altaris petri in sarcophago repositum.

CAPUT XLI.

Quomodo puer demoniacus sit humo, cui Lavacrum corporis ejus insusum est, in aquam missa, sanatus.

Sed nec defuncto ac ramulato Christi famulo signa sanitarum, quæ vivens exercuerat, cessare potuerunt. Contigit namque puerum quendam in territorio Lindisfarnensium atrocissimo demone vexari, ita ut sensu rationis funditus amisso clamaret, ejularet, & vel sua membra, vel quicquid attingere posset, moribus dilaniare niteretur. Nullus est ad Emergum presbyter de monasterio: qui cum solitus fuisset per exorcismi gratiam immundos fugare spiritus, huic tamen obfesso prodesse nil profusus valebat. Vade dedit consilium patri illius, ut impositum carro puerum ad monasterium deferret, atque ad reliquias beatorum martyrum quæ ibi sunt, Dominum pro illo precaretur. Fecit ut moneretur, sed noluerit sancti Dei martyres ei peccata reddere sanitatem, ut quam celsum inter se locum Cuthbertus habere, ostenderent. Cum ergo infans ululando, ingemiscendo & frendendo dentibus nimio canentorum visus & auditus horrore concuteret, nec esset qui aliquod remedium genus excogitare quivisset, tum ecce quidam de presbyteris edoctus in spiritu, per opulationem beati patris Cuthberti, illum posse sanari, venit clanculo ad locum, ubi noverat effusam fuisse aquam, qua corpus ejus defunctum fuerat locum: tollensque modicam humi particulam, immisit in aquam: quam deferens ad patientem, infudit in ore ejus. Quo horribiliter hiante, voces diras ac flebiles emittebat. Statim autem ut atigit aquam, continuè clamorem, clausit os, clausit & oculos, qui sanguinei & furbundi patebant, caput & corpus totum reclinavit in requiem, qui etiam placido sopore noctem tranlegit, & mane de somno simul & vesania confurgens, liberatum se à demone, quo premebatur, beati Cuthberti meritis & intercessione cognovit. Mirandum, & bonis omnibus dilectabile spectaculum, cum videres filium cum patre sospitem loca sancta circumire, sanctorum auxilio gratias sanissima mente referre, qui pridè præ insania mentis nec seipsum, qui esset, vel ubi esset, poterat agnoscere. Qui ubi tota fratrum cæterva astante, vidente & congratulante ad reliquias martyrum genibus flexis dedit laudem Deo, Domino & salvatori nostro Jesu Christo: jam & ab hostis verbere liberatus, & in fide firmior, quam fuerat effectus, ad propria rediit. Ostenditur usque hodie fossa illa, cui memo-

rabile insusum est lavacrum, quadrato schemate facta, ligno undiq; circumdata, & lapillis intus impleta. Est autem juxta Ecclesiam, in qua corpus ejus requiescit, ad partem meridianam: factumque est ex eo tempore, ut plures sanitarum operationes per eisdem lapides ad eandem terram Domino donante fierent.

CAPUT XLII.

Quomodo corpus ipsius post undecim annos sit sine corruptione repertum.

Volens autem latius monstrare divina dispensatio: quanta in gloria vir sanctus post mortem viveret, cujus ante mortem vita sublimis, crebris etiam miraculorum patebat indicis, transactis sepulturæ ejus annis undecim, immisit in animo fratrum, ut tollerent ossa illius, quæ morte mortuorum consumpto, jam & in pulverem redacta, corpore reliqua sicca inventenda rebantur, atque in levi arca recondita, in eodem quidem loco, sed supra pavimentum digna venerationis gratia locarent. Quod dum ubi placuisse Eadberto antistiti suo medio sermè quadragesimæ tempore referrent, annuit consilio eorum, iussitque ut die depositionis ejus, quæ est tertiadecima Kalendarum Aprilium hoc facere meminissent, fecerunt autem ita. Et aperientes sepulchrum, invenerunt corpus totum, quasi adhuc viveret integrum, & flexibilibus artuum compagibus multo dormienti quam mortuo similitudine: sed & vestimenta omnia quibus indutum erat, non solum intemerata, verum etiam præca novitate & claritudine miranda parebant. Quod ubi viderunt, nimio mox timore & tremore sunt percussi, adeo ut vix aliquid loqui, vix auderent intueri miraculum quod parebat, vix ipsi quid agerent, nosset. Extremam autem indumentorum ejus partem pro ostendendo incorruptionis signo tollentes (nam quæ carni illius proxima aderant, prorsus tangere timebant) festinarunt referre Antistiti quod invenerant: qui cum fortè in remotiore à monasterio loco reclusus undique maris fluctibus cincto solitarius manebat (in quo etenim semper Quadragesimæ tempus agere, in hoc quadragesima ante Dominici natale dies in magna continentia, orationis & lachrymarum devotione aucere consueverat) in quo etiam venerabilis præcessor ejus Cuthbertus, priusquam Farne peteret, sicut & supra docuimus, aliquandiu secretus Domino militabat. Attulerunt autem & partem indumentorum, quæ corpus sanctum ambiant. Quæ cum ille & munera gratanter acciperet, & miracula libenter audiret (nam & ipsa indumenta, quasi patris adhuc corpori circumdata, miro deosculabatur affectu) Nova, inquit, indumenta corpori pro his quæ utilitatis circumdate, & sic reponite in thecam quam parastis. Scio autem certissimè, quia non diu vacuus remanebit locus, qui tanta coelestis miraculi virtute consecratus est. Et beatus est multum, cui in eò sedem quiescendi Dominus veræ beatitudinis auctor atque largitor concedere dignatur: adiecitque mirando, quæ quondam verbis dixi, & ait,

Quis Domini expedit caelestia munera dictis,

Vel Paradisi ac, quæ capit auris opes?

Dum pius in sepsi dirupto pondere leti,

Vivere fide veræ semper in arce dabit.

Mortua nunc tanto, qui membra decorat honore,

Pulchraque perpetua pignora præstat opis:

Quamq; beata domus, sub tanto quæ hospite fulges,

Nescia quæ navi lumine læta micat.

Nec tibi difficile omnipotens mandare sub arvo,

Ne deposita vocet funera labe edax.

Qui triduo servas ceteri sub viscere vatem,

Lu. is iter pandens, mortis ab ore tuo:

Qui ignibus in mediis insontia membra tuervis,

Ne Hebraum ledat Chaldaea flamma decus,

Dena quater renovas per frigora plebis amictum,

Quæ phariam fugiens in via servat humum:

Qui rediviva levem formas in membra favillam:

Cum tremet angelicus mundus ab axe tubis.

Hæc ubi multis cum lachrymis, ac magna compunctione pontifex tremente lingua complevit, fecerunt fratres ut iusserat, & involutum novo amictu corpus, leviq; in theca reconditum, supra pavementum sanctuarii composuerunt.

CAPUT XLIII.

Quomodo corpus Eadberti Episcopi in tumulo viri Dei ponentes, sarcophagum illius desuper posuerunt.

INTEREA Deo dilectus Antistes Eadbertus morbo cortipitur acerbis, & crescente per dies, multumq; ingravescente ardore languoris, non multo post, id est, pridie nonas Majas, etiam ipse migravit ad Dominum, impetrato ab eo munere, quod diligentissime petierat: videlicet ut non repentina morte, sed longa excoctus ægritudine transiret e corpore. Cujus corpus in sepulchro beati patris Cuthberti ponentes, apposuerunt desuper arcam, in qua incorrupta ejusdem patris membra locaverant: ubi nunc usque, si perentium fides exigat, miraculorum signa fieri non desinunt. Sed indumenta, quæ sanctissimum corpus ejus, vel vivum vel sepulchrum velierant, à gratia curandi non vacant.

CAPUT XLIV.

Qualiter ægrotus ad tumbam ejus orando sit sanatus

DENIQUE adveniens transmarinis è partibus clericus quidam reverendissimi & sanctissimi Wilbrordi Clementis Fresonum gentis episcopi, dñi aliquot dies ibidem hospes moraretur, decidit in infirmitatem gravissimam, ita ut incalescente per longum tempus ægritudine jam desperatus jaceret: qui cum victus dolore, videretur sibi nec mori nec vivere posse, invento salubri consilio, dixit ministro suo, Obsecro perducas me hodie post celebratas missas, adorare ad corpus sacratissimū viri Dei (erat enim dies Dominica) spero per gratiam intercessionis ejus his cruciatibus ei ipear, & vel sanatus ad præsentem vitam redeam, vel defunctus perveniam ad æternam. Fecit ille ut rogaverat, baculoq; innitentem ægrotum in ecclesiam non parvo cum labore perduxit. Qui cum ad sanctissimi, ac Deo dilecti patris sepulchrum genua curvaret, caput in terram dimitteret, pro sua sospitate rogaret, tantas continuo vires suum corpus de incorrupto illius corpore accepisse per sentit, ut absq; adminiculo vel ministri ducentis vel baculi sustentantis ad hospicium rediret: qui post dies paucos roborata ad integrum virtute, viam quam disposuerat, peregit.

CAPUT XLV.

Quomodo paralyticus per ejus calcamenta sit sanatus.

ERAT in monasterio quodam non procul inde posito adolescens, ea quam Græci paralytyn vocant, infirmitate, omni membrorum officio destitutus: unde abbas ipse sciens in monasterio Lindisfarnensi medicos esse peritissimos: misit eum illò, rogans, infirmitati si quid posset, curationis conferrent. Qui cum suo quoq; abbate & episcopo jubentibus diligenter illi assisterent, & quicquid nosset erga eum industria medicinalis impederent, nihil omnino proficere valebant: quin potius crescebat quotidie morbus, & paulatim in deteriora vergebat, adeo ut excepto ore nullum penè membrum posset loco movere. Cumq; à carnalibus medicis diu frustra laborantibus desperatus ac desertus jaceret, confugit ad divinum medici celestis auxilium, qui in veritate petitus, propitiis sit omnibus iniquitatibus nostris, qui sanat omnes languores nostros. Rogavit namq; ministrum suum, ut aliquam sibi portiunculam de incorruptibilibus sacri corporis afferret exuviis, quia crederet per hujus se virtutem ad gratiam sanitatis Domino largiente reverturum. Qui con-

sulto abbate attulit calcamenta, quæ viri Dei in sepulchro pedes induerant, & ea pedibus dissolutis ægroti circumdedit: siquidem primò à pedibus eum paralytis apprehenderat. Fecit autem hoc noctis initio, cum tempus requiescendi adesset; statimq; ille placidum dimissus in soporem, procedente intempeste noctis silentio, caput alternis palpi are pedibus, ut palam qui vigilabant, & videbant, ministri animadvertent, quia donata per reliquias viri sancti virtute medicandi, sanitas optata à planta pedum per cætera membra esset transitura. At ubi consuetum in monasterio nocturnæ orationis signum insonuit, excitatus sonitu refedit ipse. Nec mora, solidatis interna virtute nervis, artuumque compagibus universis, & dolore fugato, sanatum se esse intelligens surrexit, & in gratiarum actione Domino omne nocturnæ sive matutinæ psalmodiæ tempus stando persolvit: mane autem jam factò, processit ad Ecclesiam, videntibusq; & congratulantibus universis, circumvit loca sancta orando, & suo Salvatori sacrificium laudis offerendo. Factum namque est, ut pulcherrima rerum conversione, is qui dissolutus toto illic in vehiculo perlatus fuerat, inde strictis firmatq; membris omnibus domum per se rediret incolumis. Unde meminisse juvat, quia hæc est immutatio dexteræ excelis, cujus memoranda ab initio mirabilia mundo folgere non cessant.

CAPUT XLVI.

Qualiter anachoreta Felgildus operimento parietis ejus in vultu sit mundatus.

NEC prætereundum arbitror, quid miraculi celestis etiam per reliquias sanctissimi oratorii, in quo patet venerabilis solitarius Domino militare consueverat, divina pietas ostenderit: quod tamen utrum meritis ejusdem beati patris Cuthberti, an successoris ejus Edilwaldi, viri æque Deo deciti, ascribendum sit, interitus arbitri nonerit. Neque aliqua ratio vetat utriusque merito factum credi, comitante etiam fide reverendissimi patris Felgildi, per quem & in quo miraculum ipsum, quod refero, sanationis completum est. Ipse est, qui tertius ejusdem loci & militia spiritualis hæres hodie major septuagenario in magno vitæ futuræ desiderio terminum præsentis expectat. Cum ergo viro Domini Cuthberto ad celestia translato, Edilwaldus ejusdem intulæ & monasterii colonus exilire cepisset, qui & ipse multos antea per annos in monachia conversatione probatus, ritè gradum anachoreticæ sublimitatis ascenderat, reperit: quia parietes præfati oratorii qui tabulis minus diligenter coaptatis erant compositi, longa essent vestitate dissoluti, & separatis ab invicem tabulis, facile turbibus præbuisent ingressum. Sed vir venerabilis, qui celestis ædificii magis quam terreni decorem quærebat, sumpto sceno vel argilla, vel quicquid huiusmodi materiæ reperisset, stipaverat rimulas, ne quotidianis imbrum live ventorum injuriis ab orandi retardaretur instantia. Cum hæc igitur Edilwaldus ingressus locum vidisset, postulavit à frequentantibus se fratribus pelliculam vituli, eamque in illo angulo, quo & ipse & prædecessor ejus Cuthbertus sæpius orans stare, vel genua flectere solebat, clavibus affixam violentis procellarum opposuit. At postquam ipse quoque expletis ibi duodecim continuis annis gaudium supernæ beatitudinis intravit, ac tertius locum eundem Felgildus incolere cepit: placuit reverendissimo Landisfarnensis Ecclesiæ Pontifici Eadfrido dissolutum vestitate oratorium illud à fundamentis restaurare. Quod dum esset opus expletum, & multi devota religione à beato Christi athleta Felgildo postularent, quatenus aliquam illis particulam de reliquiis sancti ac Deo dilecti patris Cuthberti, sive successoris ejus Edilwaldi dare debuisset: visum est illi divisam particulam memoratam pelliculam perentibus dandam: sed daturus eam aliis, prius in se ipse, quid hæc virtutis haberet, expertus est. Habebat namque vultum defor-

mi rubore, humil & tumore perfusum, cuius quidem futuri in eo languoris, & prius cum adhuc communi inter fratres vita degeret, aspicientibus in facie ejus signa patebant. At cum in solitudine remotus minorem corpori cultum, majorem adhiberet continentiam, & quasi diutino carcere inclusus rarius vel fori solis vel aeris uteretur a fluctu, excrevit languor in majus, faciemq; totam tumentem ardore replevit. Timens ergo, ne fortè magnitudine hujusmodi infirmitatis solitariam deserere vitam, & communem necesse esset conversationem repetere, fideli usus est præsumptione, speravitq; se illorum ope curandum, quorum se mansionem tenere, & vitam gaudebat imitari. Mittens enim præfata partem pellicula in aquam, ipsa aqua lavit faciem suam, statimq; tumor omnis, qui hanc obsederat, & scabies sæda recessit, juxta quod mihi & primo religiosus quidam presbyter hujus monasterii Gyrensis indicavit, qui se vultum illius, & prius tumentem ac deformem nosse, & postea mundatum per fenestram manu palasse referebat: & ipse postmodum Felgildus relictus, altuens, quia res, ita ut presbyter narrauerat, esset expleta, & quod ex eo tempore cū inclusus per multa annorum curricula maneret, ut prius immuam ab hujusmodi molestia vultum semper haberet, agente gratia Dei omnipotentis, quæ & in præfenti multos, & in futuro cordis & corporis nostri languores sanare consuevit: satiansque in bonis desiderium nostrum, sua nos in perpetuum misericordia & miseratione coronat.

CVTHBERTI EPISCOPI ET CONFESSORIS VITÆ FINIS.

BEATI FELICIS CONFESSORIS VITA.

FELICISSIMUM beati Felicis triumphum, quem in Nola Campaniæ civitate Domino adjuvante promeruit, Paulinus ejusdem civitatis Episcopus verbis hexametris pulcherrimè ac plenissime descripsit: qui quia metricis potius quam simplicibus sunt habitiles lectoribus, placuit nobis ob plurimum utilitatem eandem sancti confessoris historiam planioribus dilucidare sermonibus, ejusque imitari industriam, qui martyrium beati Cassiani de metrico opere Prudentii in commune, apertumq; omnibus eloquium transtulit. Igitur Felix natus est in Nola quidem Campaniæ, sed patre Syro, nomine Hermia, qui de oriente Nolam veniens, ibidemq; quasi indigena inhabitans, genuit filium Felicem, eiq; defunctus reliquit hereditatem substantiæ locupletis, cui tamen ipse promissa in celestibus hereditatis dona proposuit, habuit autem & fratrem cognomine sui patris, i. Hermiam, cum quo patrimonium divideret terrenum, qui longè à Felicis moribus agens, atq; adeo felicitate indignus perpetua effectus est. Nam terrena solummodo bona diligere studuit, & Cæsaris potius quam Christi esse miles elegit: at contra, Felix nominis sui mysterium factis exequens, mox à puero se divino famulatu subiecit, & crescente gratia virtutum, primo lectoris officium in Ecclesiâ suscepit, ac post ad exorcistæ gradum promotus, immundus ex oblectis corporibus spiritus ejicere cepit. Cùmq; & in hoc ministerio virtutibus clarus extitisset, non mora condignum meritis presbyterii gradum subiit. Nec minor gradu, mente & opere remansit, sicut & jam adveniens tentationum turbo probavit. Nam tempore eodem exorta infidelium persecutio, gravi Ecclesiam certamine pulsavit: nec tamen portæ mortis portas filia Syon, ab annuntianda laude sui creatoris avertere potuerunt. Cùmq; magistri auctoresq; perfidie, primum suæ vesaniæ conflictum contra ipsos veritatis ac fidei Dominicæ magistros intendissent, primosq; Episcopos vel

presbyteros ecclesiarum ad terrorem minorum, aut morti tradere, aut ad negandam fidem cogere conspirassent: factum est, ut ministri erroris, & infesti furoris, Nolam quoque pervenientes, Episcopum urbis illius nomine Maximum, virum doctrina, pietate atq; ætate venerabilem, ad tormenta quærent: quod ille animadvertens, memor Dominici præcepti, quod dictum est: Cùm vos persecuti fuerint in civitate ista, fugite in aliam: petiit ad tempus secessum loci remotioris, relicto ad tuitionem civitatis Felice presbytero, quem filii loco amplectebatur, atq; hæredem suæ sedis accipere desiderabat. At persecutores ubi Episcopum invenire nequiverunt, nihil morati manus in Felicem mittere contendunt, eumq; primum quasi maximum post Episcopum urbis, arcent à constantia famosa suæ virtutis dejicere, vel blandiendo promissis, vel prenis terrendo satagunt. Comprehensus igitur Felix ab adversariis furentibus, sed ipse multum de interna spiritus sancti consolatione confusus, mittitur in carcerem tenebrarum, manus simul & collum ferrea vincula stringunt: nervo pedes arctantur, fragmenta quoq; testarum subter eum sternebantur, ne inter horrorem, & frigora longæ noctis ligatus, vel somnum, vel requiem capere aliquam, continuo horum acumine compunctus sineretur. Interea Episcopus qui ad montium latibula hostem fugiendo secesserat, & ipse non minore martyrium passione gerebat, quam si ferro victus aut testis superpositus, vel flammis esset datus urentibus. Vrebat namq; animum illius cura maxima sui gregis: urebat & corpus fames, una cum gelidi rigore hyemis, qui intra spineta sine tecto & alimento jacens, noctem una cum die pervigil sollicitis continuabat in precibus. Nec difficile membra senilia, & longis exhausta jejuniis, tanta vis malorum comprimens, ad mortem utique coegit: sed ut superna pietas apertissime, quanta sui cura vir ille dignus esset, ostenderet, mittitur è caelo Angelus, qui beatum Felicem Confessorem, vinculis exemptum, ad quærendum, recreandum, ac domi revocandum, Antistitem ocyus venire præciperet. Erant autem plures eodem in carcere clausi, sed Angelus adveniens soli Felici, qui pietatis gratia victus erat, apparuit, lucè splendens corusca, & ipsam quoq; domum gratia lucis adimplens, cujus voce simul & luce Felix motus intremuit. At primū quidem de somni imagine illud putavit: at Angelus surgere illum, & se sequi exerendo præcepit: qui stupens ad imperium jubentis, causabatur se exire non posse, quia & vinculis & claustris carceris, & custodum diligentia teneretur. Porro angelus iterata voce surgere illum propter nihil obstitentibus vinculis iussit, & dicto citius catenæ de manibus & collo ejus, & compedes cecidere de pedibus. Duxit autem illum foras miro rerum ordine, aperta sibi quidem janua carceris: sed cæteris clausa, ita ut per ipsos custodes, quibus claudabatur, ignaros rerum iter agerent, ipso angelo inlata columnæ Mosaicæ, & ducatur Felici, & lumen usq; dum hostium manus evaderet, præsentia suæ fulgore præbente. Ut autem pervenit beatus Confessor Felix ad locum deserti, quo Episcopus secesserat, invenit eum agra suspitria tenui flatu trahentem: & quidem gavisus, quod eum viventem invenerat, contristatus verò est multum, quod inventum morti proximum vidit. Itaque amplexus & osculatus est patrem, cepitq; tentare, si forte crebro anhelitu sui oris & sui focu corporis, aliquid caloris posset gelidis ejus artubus afferre. Cum verò laborans, neq; clamando, neque tangendo aliquid sensus vitalis in ejus posset vel animo excitare, vel corpore: sed neque ignem aut alimæntum in proximo, quo eum rigentem ac tabescentem recrearet, haberet: tandem invento salubri consilio, flexit genua sua ad patrem Domini nostri Jesu Christi, suppliciter obsecrans, ut ipse cælitus eum juvaret, quo ministerium pietatis, quod iustus erat erga patrem suum, explere valeret. Nec mora exauditus, vidit pendentem vicinis in sentibus uvam: & illius esse munus agnovit, cui naturarum conditor atque auctor omnium, & aquam de petra produxit arida, & ipsam cum voluit in vinum convertit. Latatusq; multum hoc munere divinæ pietatis, tulit racemum, atq; ad os Episcopi morientis admonuit:

sed quia